

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**Jazykové prostředky
v textech přispěvatelů
v regionálním tisku**

Diplomová práce

BC. NIKOL POLÁKOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Kolářová, CSc.

Katedra českého jazyka a literatury

Učitelství českého jazyka a literatury pro základní školy

Brno 2025

MUNI
PED

Bibliografický záznam

Autor:	Bc. Nikol Poláková Pedagogická fakulta Masarykova univerzita Katedra českého jazyka a literatury
Název práce:	Jazykové prostředky v textech přispěvatelů v regionálním tisku
Studijní program:	Učitelství českého jazyka a literatury pro základní školy
Vedoucí práce:	PhDr. Ivana Kolářová, CSc.
Rok:	
Počet stran:	86
Klíčová slova:	jazyková analýza, regionální tisk, publicistický styl, publicistická stylová sféra, jazykové prostředky, zpravodajské žánry, Velkomeziříčsko

Bibliographic record

- Author:** Bc. Nikol Poláková
Faculty of Education
Masaryk University
Department of Czech Language and Literature
- Title of Thesis:** Language elements in the Texts of Contributors to the Regional Press
- Degree Programme:** Czech language and literature with focus on education
- Supervisor:** PhDr. Ivana Kolářová, CSc.
- Year:**
- Number of Pages:** 86
- Keywords:** linguistic analysis, regional press, journalistic style, journalistic stylistic sphere, language elements, news genres, Velkomeziříčsko

Anotace

Diplomová práce si klade za cíl analyzovat jazykové a částečně i kompoziční prostředky v textech pravidelných příspěvatelů regionálního měsíčníku Velkomeziříčsko. Teoretická část přibližuje vývoj funkčních stylů, publicistický styl a pro něj typické rysy, slohotvorné činitele, členitost textu, jazykové prostředky a kompozici publicistických textů. Stručně definuje také měsíčník Velkomeziříčsko, přibližuje jeho historii a strukturu. Práce si rovněž všímá, zda a případně v jakých konkrétních případech do textu pronikají hovorové, neformální jazykové prostředky. Dále obsahuje stručnou definici jazykových prostředků běžně užívaných v publicistické stylové sféře. Praktická část se zaměřuje na analýzu jednotlivých článků z jazykového i kompozičního hlediska. Analýze bylo podrobena dohromady dvacet článků od dvou pravidelných příspěvatelů (tedy deset článků od každého z nich).

Abstract

The diploma thesis aims to analyze the linguistic and partially compositional devices used in texts written by regular contributors to the regional monthly *Velkomeziříčsko*. The theoretical part outlines the development of functional styles, the journalistic style and its typical features, style-forming factors, text structure, language elements, and the composition of journalistic texts. It also briefly defines the monthly *Velkomeziříčsko*, providing an overview of its history and structure. Furthermore, the thesis examines whether, and in which specific cases, colloquial or informal language elements appear in the texts. It also includes a concise definition of the linguistic features commonly used in the journalistic style. The practical part focuses on the analysis of selected articles from both linguistic and compositional perspectives. A total of twenty articles written by two regular contributors (ten articles by each) were analyzed.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně 20. dubna 2025

.....
Bc. Nikol Poláková

Poděkování

Zde bych chtěla moc poděkovat především paní PhDr. Ivaně Kolářové, CSc. za skvělou spolupráci, čas, trpělivost, ochotu, rady i veškerou další pomoc při zpracovávání této diplomové práce. Zároveň bych na tomto místě chtěla poděkovat své skvělé rodině za podporu, které se mi během celých pěti let studia dostávalo, nakonec jsme vše společně zvládli.

Obsah

Seznam obrázků

Seznam tabulek

1 Úvod

2 Teoretická část

- 2.1 Styl jako vlastnost komunikátu a textu.....
- 2.2 Vývoj funkčních stylů.....
- 2.3 Funkční styl publicistický.....
- 2.4 Slohotvorné činitele.....
- 2.5 Členitost textu.....
- 2.6 Vertikální členění.....
- 2.7 Útvary národního jazyka.....
- 2.8 Poloútvary národního jazyka.....
- 2.9 Jazyková stránka publicistických projevů.....
- 2.10 Kompozice publicistických textů zpravodajských.....
- 2.11 Zprávy v regionálním tisku.....
- 2.12 Velkomeziříčsko.....

3 Praktická část

- 3.1 Metodika výzkumu.....
- 3.2 Příspěvatelka T.M.....
- 3.3 Příspěvatel M. P.....

4 Závěr

Použité zdroje

Seznam obrázků

Obr. 1: jazyková osa.....	32
---------------------------	----

Seznam tabulek

Tab. 1 Vztahy mezi s. postupy, s. útvary a f. styly.....	24
Tab. 2 Publicistické žánry.....	25

1 Úvod

Publicistický styl, který je charakteristický svou dynamikou a schopností rychle reagovat na společenské změny, představuje zajímavý objekt zkoumání. Kombinuje v sobě informativnost, aktuálnost a jistou míru subjektivního postoje autora. Zvláštní pozornost si zaslouží texty v regionálním tisku, které často vznikají mimo okruh profesionálních novinářů a nesou výrazné rysy osobního stylu jednotlivých přispěvatelů. Sledujeme, zda tyto texty mohou odrážet nejen jazykové návyky autorů, ale i regionální specifika a určité jazykové tendence v dané oblasti.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je analyzovat jazykové a kompoziční prostředky v textech pravidelných přispěvatelů regionálního měsíčníku Velkomeziříčsko. Tento měsíčník má dlouholetou tradici a hraje důležitou roli v informování obyvatel města Velké Meziříčí a jeho okolí. Práce se zaměřuje na to, jakým způsobem se v textech těchto autorů utváří jazyková i kompoziční rovina, jaké jazykové prostředky jsou využívány a zda se do psaného projevu promítají i hovorové a neformální jazykové prostředky.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. V teoretické části je nejprve přiblížena problematika funkčních stylů s důrazem na styl publicistický. Následně jsou popsány slohotvorné činitele, stavba publicistického textu a jazykové prostředky, které jsou pro tento styl typické. Součástí je také charakteristika samotného měsíčníku Velkomeziříčsko, jeho historie, zaměření a struktury. Praktická část se pak soustředí na jazykovou a kompoziční analýzu dvaceti článků dvou pravidelných přispěvatelů tohoto periodika (deset od každého autora). Cílem bude nejen popsat jazykovou výstavbu těchto textů, ale také porovnat individuální stylistické rysy obou autorů a zhodnotit, do jaké míry jsou si jejich styly podobné, a v čem se naopak odlišují. Výzkum bude proveden na základě kvalitativní a kvantitativní obsahové analýzy textů publikovaných v měsíčníku Velkomeziříčsko.

2 Teoretická část

2.1 Styl jako vlastnost komunikátu a textu

Jazykový styl v užším smyslu lze chápat jako způsob výběru a uspořádání jazykových prostředků v jazykových projevech. Toto užší chápání vychází z hlavních činností, které při tvorbě projevu probíhají. V širším pojetí je styl nedílnou vlastností textu: podílí se na vytváření smyslu textu a současně daný text odlišuje od projevů jiných autorů nebo od textů stylů jiných. Právě díky stylu často můžeme identifikovat autora konkrétních textů (např. styl K. Čapka) nebo alespoň dokážeme projevy zařadit do určité doby či literárního směru (např. romantismus, poetismus). Styl je obvykle vnímán jako řečový/parolový/komunikační, jelikož individuálnost stylu a individuálnost jazykového projevu nelze oddělit, jedno podmiňuje druhé a stylistika je bezprostředně spojena s vyjadřovací praxí (=parole). Současně představuje i systémový, jazykový, tedy textový jev. To dokládá existence stylových norem s vymezením objektivních stylů, stylových vrstev a stylových typů. Stylové vrstvy jsou definovány relativně stabilními vlastnostmi jazykových prostředků. Jejich celkové vyznění a působení prostředků stylově příznakových může být ovlivněno kontextem. Kontext může jejich účinek pozměnit, či dokonce zcela obrátit, což je patrné např. u ironie nebo satiry. Styl tedy plní funkci integrační a současně charakterizační a diferenciací; rozlišuje od sebe jednotlivé druhy projevů a zároveň je přiřazuje ke konkrétnímu stylu. Možnost přisoudit konkrétním jazykovým výrazům stylovou hodnotu je podmíněna existencí synonymních a zároveň konkurenčních prostředků mezi nimiž si autor vybírá. Příkladem mohou být básně věnované měsícům březnu od K. Tomana či J. Seiferta, které ukazují, jak je možné vyjádřit stejné téma různými stylistickými prostředky. (Čechová, 2011)

2.2 Vývoj funkčních stylů

Stylová diferenciacie spisovného jazyka odráží všechny jeho funkce ve společnosti. Ty podléhají neustálému vývoji, stejně jako samotný jazyk. Jazyk vždy reagoval na nové společenské jevy, přizpůsoboval se novým situacím, kdy plnil nové funkce a sloužil novým komunikačním potřebám ve společnosti. Výběr a uspořádání jazykových prostředků se odvíjí od ko-

munikační funkce, situace a cíle komunikátu. K vymezení funkčního stylu se dostáváme skrze zobecnění okruhu výrazových prostředků, které plní jednu konkrétní nebo více funkcí, pomineme-li individuální pohled a přínos autora, dospíváme ke konkrétnímu funkčnímu stylu. Ten představuje objektivní styl s určitou abstrakcí při sledování funkce projevu, na rozdíl od individuálních stylů jednotlivců. (Chloupek a kol., 1991)

První stylistické teorie se v české lingvistice objevily na přelomu 20. a 30. let 20. století v pracích představitelů Pražského lingvistického kroužku. Již počátkem 20. století připravoval předpoklady pro rozvíjení funkční koncepce stylu svými pohledy na jazyk J. Zubatý. Základy teorie funkčních stylů pak položil především B. Havránek, který rozlišuje komunikativní, prakticky odbornou, teoreticky odbornou (tyto tři lze zahrnout pod společnou funkci sdělovací) a estetickou funkci. K funkcím přiřazuje tzv. funkční jazyky, tedy soubory jazykových prostředků ustalující se pro potřeby realizace zmíněných funkcí. Hovorový (konverzační) jazyk plnil funkci komunikativní, pracovní (věcný) jazyk zastával funkci prakticky odbornou, vědecký jazyk sloužil teoretickoodborné funkci a básnický jazyk byl určen pro funkci estetickou. Tyto funkční jazyky¹ představují jakési první obecné vymezení odpovídající základním funkčním stylům češtiny. B. Havránek také identifikoval jejich diferenční rysy v sémantickém plánu a v celkovém vyjadřování. Od 30. let 20. století kromě B. Havránka začal za funkční pohled na jazyk, jazykovou správnost a kulturu bojovat také V. Mathesius. Vedle autorského stylu, který je individuální, hovořil Mathesius také o stylu funkčního objektu obecné povahy, kterému se lze podle Mathesia „učit a naučit“. (Chloupek a kol., 1991)

Z výše zmíněných i dalších následujících progresivních názorů, vznikajících především ve 30. letech 20. století, vyrůstá i dnešní pojetí stylové diferenciacie českého jazyka. Postupně docházelo ke změnám v počtu a charakteristice jednotlivých stylů, základní přístup se však nezměnil. Popisem stylových vlastností se pak zabývá např. J. V. Bečka, rozlišoval tzv. funkční podoby spisovného jazyka (funkční jazyky): jazyk umělecký, vědecký a praktický. Jazyk praktický se nacházel mezi jazykem uměleckým a vědeckým. Jako jazyk praktický chápe Bečka jazyk úřední, novinářský a hospodářský. K problematice stylové diferenciacie také bohatě přispěl svými pracemi F. Trávníček, uváděl tzv. druhy spisovných slohů: rozlišoval sloh teoretický a praktický. Důležitým bodem v klasifikaci

¹ Při pokládání základů stylistiky se původně začínalo s termínem *funkční jazyky*, poději byl nahrazen termínem *funkční styly*

funkčních stylů byla konference o otázkách stylistiky a stylu, která přispěla k řešení otázek stylu a stylistiky. Uspořádal ji r. 1954 v Liblicích Ústav pro jazyk český ČSAV. Cílem konference bylo přesně vymezit základní stylistickou terminologii. Účastníci (např. K. Hausenblas, P. Trost a další) rozvinuli nový, funkční pohled na jazyk, který poprvé podnítl právě B. Havránek. Největší pozornost byla věnována klasifikaci funkčních stylů spisovného jazyka. Havránkovo rozčlenění (styl hovorový, odborný a umělecký) zůstalo. Dále ale byla vedena diskuse o stylu hovorovém a jeho místě ve spisovném jazyce, jelikož při mluvené komunikaci pronikají do hovorového stylu často nespisovné prvky, což je často výsledkem spontánnosti a nepřipravenosti. Na konferenci také byla vyložena možnost počet funkčních stylů ještě rozšířit, jelikož se v té době rozvíjel styl publicistický. A tak se Havránkova původní koncepce rozrostla (publicistický styl byl přidán) a stala se základním stavebním kamenem pro stylistiku.

V rámci české lingvistiky se tradičně rozlišovaly čtyři základní funkční styly: prostěsdělovací (hovorový), odborný, publicistický, umělecký, v současné době je však jejich počet navýšen o styl administrativní, řečnický, popř. esejistický. Současná česká lingvistika při charakteristice funkční stylové diferenciaci spisovného jazyka vychází z pojetí A. Jedličky, a sice ze tří rovin stylových jevů: stylová sféra (oblast), stylová vrstva, stylový typ. Jednotlivé styly jsou definovány specifickými funkcemi, které jazykové projevy plní v určité sféře komunikace – v tzv. stylové sféře (oblasti). Aby tuto funkci plnily, vytváří se v jazyce specifická vrstva jazykových prostředků, tzv. stylová vrstva. Celková stavba textu i stylová vrstva se podřizuje pevné stylové normě. Souborem specifických stylových norem platným pro určitou sféru se od sebe liší jednotlivé stylové typy. (Chloupek a kol., 1991)

2.3 Funkční styl publicistický

Cílem textů publicistického stylu je co nejrychleji a srozumitelně předat informace o různých společenských tématech publiku různého sociálního zařazení, věku i vzdělání. Kromě přímého informování se snaží také přesvědčovat čtenáře a přivést je k zamyšlení. (Minářová, 2009)

Uvedeným záměrům jsou podřízeny forma i obsah textů uplatňující se zejména v hromadných sdělovacích prostředcích. Pod publicistický styl můžeme řadit styl reklamní vzhledem k jeho zesílené funkci získávací.

Publicistiku můžeme vnímat jako formu mezilidské komunikace, která informuje o aktuálních událostech (společenských, politických) a komentuje je. Zahrnuje všechny typy jazykových projevů, které vedle své sdělné, informativní a komunikativní funkce plní také funkci persvazivní (komplexní pojem zahrnující funkci ovlivňovací, získávací a přesvědčovací): informující novinové zprávy s převažující prostě sdělnou funkcí, informačně analytické útvary s funkcí komunikativní a současně získávací a ovlivňovací, objektivní výkladové pasáže a úvahy. Politická publicistika se výrazně liší od sportovní publicistiky, expresivní glosy a fejetony (někdy beletrizované) mohou být umístěny vedle krátkých věcných novinářských sdělení. Široký tematický záběr publicistiky, který spojuje funkce agitační a uvědomovací, spolu s rozsáhlou publicitou je pro tuto komunikační sféru příznačný. (Chloupek, 1991)

Pod styl publicistický řadíme projevy publicistiky psané i mluvené, kdy styl textů publicistiky psané označujeme jako styl novinářský (žurnalistický), tj. styl textů periodického tisku. Pod publicistiku mluvenou pak spadají různá zpravodajství (televizní, rozhlasová), komentáře, besedy týkající se aktuálních událostí, rozhovory s významnými lidmi a publicistické pořady o různých tématech vysílané sdělovacími prostředky. Ke sféře těchto projevů můžeme přiřadit i sféru agitace, propagandy a různé typy řečnických projevů, jako jsou projevy politické, oslavné či společenské. Publicistika se vyznačuje širokou žánrovou pestroostí. Při vymezení publicistického stylu jako jednoho z objektivních stylů přistupujeme k publicistickým textům spíše obecně a opomíjíme jejich žánrovou a tematickou různorodost. Tyto texty mají zprostředkovat myšlenky co nejsrozumitelnějším způsobem, s důrazem na jednoznačnost obsahu, bezprostřednost a přesvědčivost. Zároveň usilují o získání čtenářů nebo posluchačů pro takový přístup k problematice v duchu názorů, které daný publicistický orgán reprezentuje. Publicistický styl je výrazně dynamický a už při prostém srovnání současné publicistiky s texty staršími ukazuje, jak se tento styl měnil a že se nadále vyvíjí. Vždy reflektoval svou dobu a nesl její znaky, měnil se souběžně s ní. Publicistický styl má znaky společné s odborným stylem, protože se s ním vyvíjel v určitém vzájemném propojení a často si vypůjčoval své výrazové prostředky právě z odborné sféry. Poznatky z odborné sféry vnáší do širšího společenského povědomí, a to nejen formou popularizace vědy a rychlého informování veřejnosti, ale také s průvodní funkcí agitační a ovlivňovací. V mluvené formě publicistický styl přebírá základní rysy rétoriky, i když patos, který byl vlastní antické i pozdější řečnické tradici, je dnes značně oslaben. Současná

mluvená publicistika klade větší důraz na obsah sdělení a jeho přímé předání, zatímco okázalost a oficialita projevu ustupují do pozadí. Jazykové prostředky odrážejí politicko-ekonomickou situaci, styl tak získává s novými podmínkami společnosti novou vnější podobu. Projevy z oblasti publicistiky už neobsahují někdejší nadnesenost a knižní obraty, běžně se v nich objevují prvky jiných stylů. Přibývá profesního vyjadřování (z odborného stylu) a hovorových výrazů, zvláště jedná-li se o zpravodajské útvary a rozhlasové či televizní rozhovory. (Chloupek, 1991)

2.3.1 Žurnalistika a publicistika

Pod širokým pojmem žurnalistika si můžeme představit veškerou činnost hromadných sdělovacích prostředků, tedy masmédií, jako jsou noviny, rozhlas, časopisy, televize apod. Jedná se o celou sféru novinářské práce, ale dále tímto pojmem můžeme odkazovat na obor, který se touto činností zabývá. V užším pojetí bývá pod pojem žurnalistika zahrnut denní tisk, noviny a příslušná zpravodajství.

Publicistika bývá často vnímána jako součást žurnalistické činnosti v masových médiích, jejím primárním cílem je informovat o aktuálním dění, přičemž zároveň poskytuje analýzu zpráv a komentuje je. Termínem publicistika lze rovněž označit časopisy určité doby či časopisy s určitým zaměřením, a to včetně osob, které je zveřejní, píše, vydávají, redigují apod.

Z výše uvedeného vyplývá, že žurnalistika je termín nadřazený, pod tento pojem spadají publicistika a zpravodajství. Společným rysem těchto oblastí je zaměření se na veřejnou činnost související s mezilidskou mediální komunikací, jejímž cílem je informovat o aktuálních politických, společenských a ekonomických událostech a poskytovat k nim určitý komentář. Oba uvedené pojmy představují žurnalistickou činnost, jejímž výstupem jsou texty. Styl těchto textů pak lze označit za styl žurnalistický, který zahrnuje jak styl zpravodajský, tak styl publicistický. (Minářová, 2011)

2.3.2 Mluvená a psaná publicistika

Mluvená publicistika se objevuje v různých televizních zpravodajstvích, komentářích, besedách o aktuálním dění a jiné vysílané pořady různých témat skrze sdělovací prostředky. Část publicistiky psané lze označit stylem novinářským, spadá sem styl denního a periodického tisku (Minářová, 2009); mezi periodika tohoto typu patří například i měsíčník Velkomeziříčsko.

Mluvené texty prezentované v médiích bývají často formulovány tak, aby svou formou připomínaly texty psané. Zároveň některé psané texty svou strukturou více či méně napodobují spontánnost, improvizovanost, neuzavřenost a kontaktovost, jež jsou typické pro mluvené a neformální vyjadřování. Významným faktorem, který tuto situaci ovlivnil, je masivní rozšíření internetové psané veřejné komunikace. (Hoffmannová a kol., 2016)

2.3.3 Styl projevů mluvených a psaných

Ve všech stylových oblastech nalezneme rozdíly mezi projevy mluvenými a psanými, jež se týkají např. míry závislosti na komunikační situaci, či náročnosti zpracování tématu. Rozdíl mezi mluveným a psaným projevem spočívá například v míře kontextualizace a dekontextualizace, dynamičnosti oproti statickosti, fragmentárnosti oproti komplexnosti a využití parajazykových a mimojazykových prostředků namísto interpunkce.

Existují však i projevy kombinující prvky obou forem (např. internetová komunikace). Mluvený projev bývá často méně explicitní, jelikož některé z významů jsou zřejmé z celkového kontextu celé situace.

Důležitou roli v mluveném projevu zastupují prvky neverbální komunikace, tj. gesta, mimika apod. Ne všechny neverbální prvky jsou jednoznačné, k pochopení jejich významu je potřeba vždy přihlídnout k celkovému kontextu (např. přivřením očí může posluchač vyjadřovat jak nezájem, tak soustředěný poslech). Důležitými prvky jsou také intonace projevu, frázování, pauzy, síla hlasu apod.

Psaný projev musí být formulován přesněji a jasněji, neobsahuje totiž výše zmíněné prvky neverbální komunikace a jeho význam musí být zřejmý i bez nich. Psaný projev tedy klade větší důraz na výstavbu vět, vyjadřování souvislostí a promyšlené užití jazykových prostředků.

Mezi mluveným a psaným projevem nelze určit přesnou hranici, což dokládá existence psaných či tištěných projevů, které jsou ale nepřipravené a spontánní. Právě v těchto projevech nalezneme kombinaci rysů mluvenosti a psanosti. Typickým příkladem jsou soukromé dopisy či e-mailová komunikace. (Čechová, 2011)

2.4 Slohotvorné činitele

Styl konkrétního jazykového projevu je ovlivněn především autorem: jeho vzděláním, vyjadřovacími schopnostmi, osobnostními rysy, aktuálním rozpoložením (např. nálada, či celkový psychický stav), postoji, zvyklostmi či zálibami, vztahem k tématu, popř. k adresátu, fyzickým stavem, jazykovou uvědomělostí autora aj. Individuální styl autora tedy závisí na spoustě subjektivních faktorech. Současně však na styl každého jazykového projevu působí i faktory objektivní, na autorovi nezávislé: základní funkce projevu/textu, tj. komunikační záměr, forma projevu: mluvená/psaná, adresát (jinak mluvíme k odborníkům, jinak k laikům, jinak mluví odborníci mezi sebou), téma, monologičnost/dialogičnost a míra připravenosti. (Čechová, 2011)

2.4.1 Druhy stylu

Styly lze rozdělit především na subjektivní, tedy specifické pro jednotlivé autory, a objektivní. Objektivní styly se mohou lišit, např. podle své funkce nebo formy projevu. Individuální styl obvykle podléhá stylu objektivnímu (např. publicista se zpravidla řídí zásadami publicistického stylu), ale toto pravidlo není bezpodmínečné, může docházet k odchýlkám. Mezi základní funkční styly patří: prostěsdělovací, odborný, administrativní, publicistický, řečnický, umělecký a esejistický. (Čechová, 2011)

2.4.2 Slohové postupy

Slohové postupy rozlišujeme: informační (sdělovací, oznamovací), vyprávěcí, popisný, výkladový a úvahový. Jedná se o modelovou strukturu zpracování určitého tématu.

Poslední dva zmíněné slohové postupy se někdy spojují do jednoho celku nazývaného výkladově-úvahový postup. Informační slohový postup podává fakta (většinou *co*, *kdy*, *kde* se stalo či stane) bez zvláštního zpracování, jen ve věcných či formálních souvislostech.

Vyprávěcí postup předkládá události, příběhy či děje jako unikátní a v jejich časovém průběhu, jeho typickým znakem je snaha o napětí, využívána jsou dějová slovesa v přítomném čase i při pojmenovávání dějů proběhlých v minulosti, užití přímých či polopřímých řečí apod. Často při vypravování užíváme postup shodný s postupem děje (jak za sebou jednotlivé etapy následovaly), jindy hovoříme o vypravování s rámcem

(vycházíme z konce proběhlé události a skrze vypravování se vracíme na její začátek). (Čechová, 2011)

Popisný postup používáme, potřebujeme-li vystihnout charakteristické rysy věcí či dějů. Jedná se např. o popis pracovního postupu. Objekty se popisují zpravidla podle svého uspořádání (popř. děje podle svého průběhu), tedy v ustáleném pořadí: zprava doleva, zdola nahoru či zepředu dozadu. Ze slohového postupu popisného vychází popis osoby, při ní popisujeme osoby přímo (vlastnosti) či nepřímo (vnější projevy). (Čechová, 2011)

Výkladový slohový postup směřuje k postihnutí vnitřních vztahů obsažených informací. Projektuje poměrně složité vztahy (základem tohoto postupu jsou příčinné závislosti obvykle probíhající v čase a prostoru), čemuž odpovídá i složitější syntax textů. Subjektivní přístup v textech výkladového postupu není žádoucí, jeho cílem je být objektivní. Jedná se o základní postup teoretických i praktických odborných textů, odtud částečně pronikl také do publicistických žánrů analytických. V běžné mluvě se vyskytuje zřídka, v beletrii a poezii plní zpravidla funkci aktualizace (např. v rámci profesních románů, kde je někdy výkladová pasáž žádoucí a vhodná).

Postup úvahový se pak liší od výkladového zakomponováním subjektivity, můžeme ho pokládat za variantu postupu výkladového. Nalezneme ho např. v odborných komunikátech, i v beletrii a poezii, kde může čtenáře vést k zaujetí postoje k některé z událostí. Jedná se o základní slohový postup eseje. Pronikl také do publicistiky. Při běžné komunikaci je k zachycení pouze vzácně, zpravidla lze v každodenní komunikaci zachytit pouze prvky úvahového postupu. (Čechová, 1997)

V praxi se jednotlivé slohové postupy obvykle nevyskytují v čisté formě, ale spíše se vzájemně prolínají a navazují na sebe v rámci jednoho jazykového projevu. (Čechová, 2011)

2.4.3 Slohové útvary

Slohové útvary jsou komunikační jednotky, kontextové celky, které se vyznačují uceleností, uzavřeností a ukončeností. Vznikly na podkladě jednoho či více slohových postupů. Výsledná podoba slohového útvaru závisí na objektivních stylových faktorech a na autorovi textu. Základní charakteristika slohových útvarů podléhá určitému zobecnění, musíme také odhlédnout od diferenčních rysů, jež plynou z autorovy individuality. (Minářová, 2009)

Tab. 1 Vztahy mezi s. postupy, s. útvary a f. styly (Minářová, 2009)

slohové postupy	slohové útvary	funkční styly
informační	oznámení, zpráva, žádost, ...	administrativní (zčásti publicistický)
výkladový	výklad, úvaha, pojednání	odborný
vyprávěcí	vypravování	prostědělovací, umělecký
popisný	popis, charakteristika, posudek	odborný, administrativní, umělecký

Publicistický styl zahrnuje žánry, které lze rozdělit do několika kategorií, viz tabulka č. 2:

Tab. 2 Publicistické žánry (Minářová, 2009)

zpravodajský žánr publicistiky:	základní novinářská zpráva, rozsáhlejší novinářská zpráva, drobná zpráva, oznámení, interview, oznámení, inzerát, novinový článek, referát aj.
analytický žánr publicistiky:	komentář, úvodník, glosu, novinový posudek, recenzi, kritiku, diskusi, debatu aj.
beletristický žánr publicistiky:	Fejeton, reportáž, črta, sloupek aj.

2.4.4 Vztahy funkčních stylů a slohových útvarů

Pro každou ze slohových oblastí i každý z funkčních stylů jsou příznačné nějaké formy projevu. Slohové útvary nejsou omezeny na jednu konkrétní slohovou oblast. Např. pro styl prostěsdělovací jsou nejtypičtějšími formami projevu oznámení, zpráva, jednoduchý popis či běžné rozhovory a osobní dopisy. Oblast odborná zahrnuje např. vědecká pojednání, výklady a odborné referáty. Do oblasti administrativní řadíme např. úřední dopisy, žádosti a životopisy. Do oblasti odborné a administrativní nepatří citová zabarvení, jsou pouze racionální.

Publicistika zahrnuje formu mluvenou i psanou. Některé z forem mají podobu úvahového charakteru a zabývají se aktuálními problémy ve společnosti, např. komentáře a zpravodajské útvary. Někdy jsou z publicistického stylu vyčleňovány a považovány za samostatné, jelikož zastávají pouze funkci informační, nikoli persvazivní. V publicistické oblasti je častý i výskyt reportáží (útvary založené na popisu vycházející z přímé zkušenosti) a fejetony (autor se vyjadřuje k aktuálním jevům, často skrze ironický způsob, cílem je kritizovat a vyvolat určitou odezvu).

Řečnické projevy, jako např. řeč, proslov nebo přednáška, se obvykle budují podobně jako publicistické či odborné texty – záleží na jejich povaze (cílem je získat pozornost posluchačů, přesvědčit je, či jim předat odborné informace). Mezi jejich výrazné znaky řadíme především mluvenost a oficiálnost.

Umělecký styl zahrnuje širokou škálu žánrů v rámci tří základních literárních druhů, tj. lyriky, epiky a dramatu, a to jak ve veršované podobě

(poezie), tak v neveršované formě (próza). Styl umělecké literatury využívá rozmanité slohové postupy a útvary, jako jsou vypravování, popis, líčení, úvaha aj. (Čechová, 2011)

2.4.5 Slohové využívání jazykových prostředků

Jazykové projevy kladou různé požadavky na volbu jazykových prostředků. Neutrální prostředky lze užít ve všech funkčních stylech, ve všech druzích projevů, nemají žádné stylové zabarvení, jsou bezpříznakové. Prostředky příznakové nalezneme např. ve vrstvě prostředků hovorových, běžnědorozumivacích (*kytka*), odborných (*afázie*), uměleckých, event. básnických (např. starší z poetismů: *luna*, *vesna*).

V projevu stylu prostědělovacího převažuje užití prostředků hovorových a neutrálních, naopak v něm málokdy nalezneme zastaralé či knižní prostředky z lexika (*potážmo*, *posléze*), či archaické podoby z oblasti gramatické (infinitivy zakončené *-ti*, přechodníky, předminulý čas).

Citově zabarvené výrazy a věty, jako jsou např. zvolací, práci a rozkazovací, slouží k vyjádření osobního zaujetí. Odborné texty kladou důraz na jednoznačnost, které docílíme použitím tzv. termínů a pečlivě propracovanou syntaxí. (Čechová, 2011)

2.4.6 Automatizace, aktualizace

Pojmy aktualizace a automatizace nejsou v jazykovědě nové. Už ve sborníku Pražského lingvistického kroužku byly použity B. Havránkem. Nicméně uváděné pojmy B. Havránek ještě nevztahuje na styl publicistický. Dialektiku stálého a proměnného v publicistickém stylu v souvislosti s procesy automatizace a aktualizace, kterou lze pokládat za základní vlastnost tohoto stylu, rozpracoval J. Chloupek. (Chloupek a kol., 1991)

Pro publicistický styl jsou příznačné pojmy aktualizace a automatizace. Jedná se o protikladné procesy, které se neustále vzájemně ovlivňují. (Srpová, 1998)

Automatizací označujeme užívání jazykových prostředků, kdy výraz nepřitahuje pozornost svou formou, ale je vnímána jako konvenční součást jazykového systému. Aktualizace naopak znamená takové užití jazykových prostředků, které záměrně přitahuje pozornost a působí neobvykle, čímž se odklání od automatizovaného vyjádření. Tento proces, označovaný také jako disautomatizace, je typický např. pro živé básnické metafory, které se liší od lexikalizovaných metafor již pevně zakotvených v jazyce a

podléhajících automatizaci. Někteří badatelé považují za aktualizované takové jazykové prostředky, které se vyznačují originalitou, neobvyklostí a individuálním charakterem. Mezi tyto prostředky patří např. neologismy, slova autorská, okazionalismy, úpravy ustálených frazémů, parafrázované formy citátů, nové kombinování a modifikace již existujících prostředků, kalambúry či specifické textové výstavby jako např. specifické členění odstavců a kapitol, použití netradičního písma nebo grafické úpravy ovlivňující strukturu textu v jeho vertikální i horizontální rovině. (Srpková, 1998)

Publicistické projevy, jejichž cílem je zaujmout a přesvědčit adresáta, usilují především o aktuálnost, zajímavost, rozmanitost a působivost. Z toho důvodu využívají např. příležitostné aktualizace, ne vždy však působí přirozeně. Publicisté také přejímají odborné termíny a užívají je mimo odborný kontext, čímž přispívají k jejich rozšíření mimo odbornou sféru, dochází k tzv. determinologizaci. Pro styl publicistický je mimo aktualizaci charakteristická také automatizace, vyplývá z potřeby rychlé formulace, někdy i z pohodlnosti novinářů, což může vést k častému užívání obsahově prázdných frází. Na rozdíl od odborného stylu, který se opírá o abstraktní a pojmová vyjádření, je jazyk stylu uměleckého konkrétní. Autor volí výrazy ze široké škály synonym, přičemž se řídí vlastním osobním vkusem. Umělecké projevy se vyznačují nejvyšší mírou individuality. Společným rysem všech projevů uměleckých je estetická působivost. (Čechová, 2011)

2.5 Členitost textu

Členitost textu představuje klíčový aspekt jeho struktury. Struktura textu může být vnímána ve dvou rovinách: horizontální členění se zaměřuje na uspořádání textu do odstavců, kapitol a oddílů, zatímco vertikální členění umožňuje hierarchizaci informací prostřednictvím prvků jako jsou nadpisy, zvýraznění klíčových slov apod.

2.5.1 Horizontální členění

V psaném textu členění zvýrazňuje prostorovou dimenzi, zatímco v mluveném projevu se uplatňuje dimenze časová. Členitost textu vychází z jeho obsahové struktury a pomáhá tak příjemci s orientací v textu a rovněž omezuje jeho únavu: textové švy zprostředkují příjemci krátký odpočinek, přičemž v mluveném projevu jsou provázeny pauzou, v psaném textu pak odsazením či novým řádkem. Švy jsou obvykle vyznačeny odstavcem nebo

nadpisem (mezititulkem), který signalizuje začátek nové kapitoly či nového oddílu.

Nový odstavec nebo mezititulek signalizují příjemci změnu tématu či novou etapu jeho rozvíjení. Členění textu na odstavce se označuje jako horizontální členění. Přesto i tyto jednotlivé části textu zůstávají vzájemně propojené v základním schématu: začátek, střed, konec. Vztah mezi oddíly a podřazenými kapitolami přispívá k vertikálnímu členění textu. Rozčlenění na odstavce je zvláště výrazné v psaném dialogu, oddělují se jím jednotlivé repliky. V uměleckém textu odstavec často signalizuje střídání řeči vypravěče a postav – i když to nemusí být pravidlem. (Čechová, 2011)

2.5.2 Odstavec

Odstavec může být definován jako grafická část textu. Jedná se o jednotku formální, obsahovou a kompoziční. V rámci textu tvoří odstavec určitý celek. Směrem dovnitř můžeme pozorovat soudržnost obsahu, což zajišťuje hlavní téma odstavce. Téma je buď jednotné a dále se rozvíjí, nebo se postupně proměňuje v témata jiná. Směrem ven se obsah odstavce vymezuje jako celek proti jiným odstavcům; odstavec je složkou výstavby textu. Hlavním cílem odstavců je opticky obsah textu členit tak, aby byl přehledný a umožňoval čtenáři lepší orientaci. Zároveň dodávají textu rytmus, krátké odstavce působí dynamičtěji a vnímání textu zrychlují, zatímco delší odstavce je naopak zpomalují. Z hlediska struktury textu je odstavec vyšší jednotkou než věta, i když v některých případech může být tvořen jen jednou výpovědí, případně i nevětnou konstrukcí, např. výkřiky: *Bože, bože! Té radosti!*

Nejvýraznějším znakem odstavce je jeho forma. Existují dva způsoby jeho zápisu, buď odsazením prvního řádku, nebo vynecháním řádku mezi odstavci. Odstavec má určitou obsahovou samostatnost, přesto je obvykle součástí širší struktury textu. Navazuje na předchozí odstavce a zároveň směřuje k těm následujícím. Odstavce úvodní a závěrečné (tzv. vnější, rámcové) se propojují jen jedním směrem: úvodní odstavec zahajuje text, předznamenává jeho obsah a v případě návaznosti se vztahuje k nadpisu, jinému textu či na situace mimo text. Závěrečné odstavce naopak text uzavírají a resumují, popř. odkazují na texty další. Vnitřní odstavce plní zdánlivě paradoxní roli: na jedné straně udržují kontinuitu a logickou soudržnost textu, na druhé straně jej zpřehledňují tím, že jej člení. Přechody mezi odstavci mohou mít různou podobu. Pokud na sebe odstavce plynule navazují, mluvíme o měkkém přechodu. Naopak na

hranici dvou obsahových celků jde o přechod ostrý, např. při náhlé změně tématu nebo dojde-li k přerušeni vnějšími nebo vnitřními okolnostmi, zpretrhá-li se nit projevu apod.

V souvislém a plynulém textu se upřednostňují měkké přechody mezi odstavci. Těch lze dosáhnout dvěma způsoby: buď závěrečné věty jednoho odstavce plynule připravují čtenáře na obsah následujícího, nebo první věta nového odstavce vědomě navazuje na předchozí odstavec – ať už bezprostředně, nebo s odkazem na vzdálenější část textu.

Ostré přechody se někdy používají záměrně při změně tématu, např. při vypravování může být plynulý tok projevu v napínavém momentu náhle přerušen tematickou odbočkou, čímž vypravování získává větší dynamiku. V některých případech je však vhodné ostrý přechod změkčit; toho lze dosáhnout vkládáním spojovacích vět na švy odstavců. Ostré začátky odstavců jsou typické např. v právních textech, v nichž členění odpovídá paragrafům a jejich odstavcům (§ 1 odst. 1, § 1 odst. 2...). (Čechová, 2011)

Rozsah odstavců může být různý, mezi projevy jsou v délce odstavců i celkovém rozsahu značné rozdíly. Je-li text rozdělen na příliš krátké odstavce, obsah se tříští. Není-li členěn nebo je-li členěn málo, jsou-li odstavce dlouhé a rozsáhlé, není to pro čtenáře příjemné, jelikož je text nepřehledný, monotónní a až únavný. (Čechová, 2011)

Rozsah jednotlivých odstavců závisí i na druhu textu. S delšími odstavci se setkáváme především v textech odborných (např. výklad), naopak v dynamickém vypravování najdeme odstavce spíše kratší. Předpokládá se shoda mezi formálním a obsahovým členěním celého textu. Pokud tuto shodu narušíme, podporuje to slohově příznakový ráz textu. Paralelními částmi jsou v rámci prozaického textu odstavce a v poezii strofa (sloka).

Odstavec je tedy jednotkou grafického textu, tj. textu psaného či tištěného. Texty mluvené podléhají členění jinými prostředky: zvukovými, především pauzami. Odstavci v textu grafickém zpravidla odpovídá výraznější pauza v mluveném textu. (Čechová, 2011)

2.6 Vertikální členění

Vertikální členění slouží především příjemci komunikátu k jeho snadnějšímu přijetí. Čtenář má pochopit, co je v projevu podstatné a nepodstatné, co je v centru pozornosti a co je podle autora periferní. Proto

je vertikální členění textu velmi důležité např. v učebnicích a v jiných studijních materiálech.

Prostředky vertikálního členění jsou jednak verbální (slovní), např. nepodstatné informace vyjádříme jen jako doprovodný komentář oddělený čárkami nebo závorkami, jednak grafické, kdy se pro zvýraznění významných částí textu užívají různé styly písma. Např. pro názvy kapitol nebo pro tzv. klíčová slova, tj. slova nesoucí základní informace textu, se užívá tučné písmo. Dalším prostředkem odlišujícím druhy a závažnost informací je kurziva, tj. písmo nakloněné, na rozdíl od písma obyčejného, stojatého, a písmo proložené (tj. po každém písmenu následuje mezera).

Vertikálnímu členění slouží i velikost písma a titulek, nadpis. Také velikostí písma diferenciuje důležité od nedůležitého. Text členíme do kapitol také pomocí číslic. Dnes převažuje tzv. desetinné třídění, kdy kapitoly a jejich části vzájemně hierarchizujeme (např. kapitola 1 má podkapitoly 1.1 a 1.2). Z toho čtenář pozná, které názvy kapitol jsou nadřazené, které souřadné a které podřazené.

K vertikálnímu členění přispívá i barevné rozlišení, a to buď barevným písmem, nebo podkladem, a podtrhávání. Studenti si často podtrhávají důležité informace barevnými tužkami, nebo si je zapisují na volné okraje stránek.

Mluvený projev má jiné, a to zvukové a mimojazykové prostředky, jimiž úseky promluvy zvýrazňuje nebo potlačuje. Tyto prostředky se označují jako:

- a) Parajazykové, paralingvální: intonace, síla hlasu, tempo promluvy, rytmus, frázování
- b) Mimojazykové, extralingvální: pohled a mimika, posturika, gestikulace, proxemika

Vertikální strukturace jazyková spočívá v odlišení základního textu od textů pomocných, doprovodných. K nim náleží např. komentáře, vsuvky, ale i citace, bibliografické odkazy, poznámkový aparát, užívané především v odborných komunikátech.

Citují se cizí výroky v přímé řeči s užitím členících znamének, a to jako potvrzení vlastního stanoviska autora posttextu, nebo jako výchozí pretext, na nějž autor posttextu navazuje, a to jak s pozitivním, tak negativním stanoviskem. Tyto citace se často odlišují od základního textu kurzivou. Jindy, zvláště z úsporných důvodů, se stanoviska, názory, výklady autora pretextu shrnují nebo rozvádějí v posttextu pouze pomocí parafrázování, tj. za pomoci řeči nepřímé.

V obou případech se uvádějí za (ev. před) textem bibliografické údaje (autor, název díla nebo periodika, v němž je odborná stať publikována, a jeho ročník – místo vydání, nakladatelství, rok vydání a strany, z nichž citát pochází). Vedle citátů a parafrází obsahuje odborný komunikát odkazy na odbornou literaturu. Odkaz může být zabudován přímo do textu, a přesný úplný bibliografický údaj je v seznamu literatury na konci díla, nebo v textu se značí indexem místo, k němuž se odkaz vztahuje, a pod čarou se uvede bibliografický údaj.

Poznámkový aparát má funkci vysvětlení a doplnění základního textu, někdy obsahuje podpůrné citáty z jiných autorů, nebo naopak polemiku s nimi, a další doplňující bibliografické odkazy. K dalším náležitostem odborného komunikátu patří i přílohy, rejstříky, resumé, případně abstrakt. (Čechová, 2011)

2.7 Útvary národního jazyka

Pod pojem český národní jazyk zahrnujeme všechny podoby, jež v mluvě jako společnost užíváme, tj. spisovnou podobu jazyka, obecnou češtinu, dialekty (interdialekty i místní nářečí), mluvu profesní, argot a slang, tedy všechny útvary i poloutvary. (Čechová, 2011)

Čeština je národním jazykem nejen Čechů žijících v České republice, ale také Čechů usazených v zahraničí. Od 90. let 20. století, v důsledku migrace, však začala v České republice plnit i roli multietnického a multikulturního komunikačního prostředku. Slouží nejen ke komunikaci mezi Čechy a cizinci, ale také mezi samotnými cizinci. (Čechová, 2011)

2.7.1 Spisovná čeština

Celonárodně uznávaným, reprezentativním a oficiálním útvarem je spisovná čeština. Užití se předpokládá např. ve školství, na úřadech, ve vědě či v psané publicistice. (Minářová, 2009) Spisovný jazyk je vnitřně diferencován, můžeme v něm rozlišit hovorové, neutrální a knižní až archaické prostředky. Spisovná čeština je používána v projevech, v nichž mluvčí usilují o kultivovanost, neboť profesní zaměření to vyžaduje, např. kulturní pracovníci, učitelé, úředníci a vědci. I v mluvených projevech, v nichž autoři usilují o spisovnost však lze pozorovat vliv obecné češtiny nebo jiných útvarů. Mluvená forma spisovné češtiny obvykle neobsahuje knižní či archaické prvky. Vyskytují se v ní především výrazy neutrální, tj. užívané jak v mluvených, tak psaných projevech, prostředky bez slohových

příznaků a prostředky hovorové, jako např. *základka* (univerbizát vytvořený ze slov základní škola), *kilo*, *koukat*, *děkujou*, *líp*... Písemné projevy esejistické, vědecké aj. často obsahují knižní prvky, avšak většina jevů v těchto textech (stejně jako v jiných) je stylově neutrální. Příklady knižních prostředků: *setrvat v*, *spočinout v*, *hledět*, *jelikož*, *leč*, *pakliže*, *tudíž*, *ač...*, tvary přechodníků...; příklady archaických prostředků: *anzto*, tvary předminulého času (*byl jsem spatřil*), aj. Opakem archaismů jsou neologismy, tj. nově vzniklá slova, která reagují na aktuální potřeby společnosti a jazykového vývoje. (Čechová, 2011)

Obr. 1: jazyková osa (Čechová, 2011)

Spisovné prostředky se pohybují na ose od hovorových přes neutrální a odtud ke knižnosti (směrem doprava); za hranici běžné spisovnosti se nacházejí prostředky archaické. Hovorové spisovné prostředky mohou mít původ v nespisovné sféře, například v obecné češtině (*holka*, *kytka*), v profesní mluvě (lékařské: *očař*, *ušař*) nebo ve slangu, např. sportovním (*faulovat*). Pro spisovné i nespisovné prostředky je příznačná dynamika, stále vyšší počet původně nespisovných výrazů přechází do vrstvy hovorové (např. *méně* – *míň*). Pohyb od nespisovnosti ke spisovnosti je v současné češtině zřetelnější, a to především v morfologické oblasti, probíhá oběma směry (jak vpravo, tak vlevo). Tvary, které spadaly původně do nespisovného jazyka, jsou dnes už považovány za tvary spisovné (např. 3. os. pl. *rozumí*, 2.p. *třech*, *čtyřech*). Po určité době se některé hovorové výrazy stávají neutrálními spisovnými, např. spojka *jestli* postupně nahrazuje spojku *jestliže* i v psaném projevu; podoba *mne* ve tvaru genitivu a akuzativu je zcela knižní, nahradila ji podoba *mě*. (Čechová, 2011)

Pohyb po ose směrem doleva je charakteristický spíše pro lexikum. Mnohá slova, která označují nové technické jevy, přestávají být termíny vázanými na odborné texty a stávají se neutrálními (např. původní termíny z oblasti počítačové techniky, elektrotechniky apod.: *mail*,

manažer, leasing...). Ve slovní zásobě také dochází k pohybu od nespisovnosti ke spisovnosti, jak je zřejmé na příkladu původně nespisovných, dnes však spisovných hovorových výrazů jako *kytka* či *bytovka*. Dochází i k situacím, že prostředky už zcela zastaralé znovu ožívají, jak ukazují některá slova původně typická pro styl administrativní. Např. výrazy *potażmo, z titulu, stran, pakliże, dle* jsou dnes opět považovány za relativně frekventované, a to i mimo sféru administrativní.

Pohyb probíhá i mezi odborným spisovným vyjadřováním a profesní nebo slangovou mluvou. Dokonce i do odborné terminologie se dostávají původně profesní a slangové výrazy, např. *myš* = zařízení k počítači, *mailovat* = používat elektronickou poštu. Spisovná čeština není výrazně územně ani sociálně rozčleněna, vyskytují se v ní však regionálně zabarvené varianty (např. *dědina* – knižní a obl. moravské x *vesnice*)

V rámci nespisovné češtiny rozeznáváme dvě diferenciace: územní/regionální a sociální. (Čechová, 2011)

2.7.2 Územní stratifikace českého jazyka

Nářečí, nářeční skupiny

Porovnáme-li češtinu se slovenštinou či němčinou, územní diferenciace není v našem jazyce tolik výrazná. Územní diferenciace je tím větší, čím více je daný region vzdálen od Prahy, nejvíce změn pak pozorujeme směrem k východu. Dialekty, jež můžeme i dnes považovat za částečně zachovalé, tvoří především nářeční skupiny na Moravě:

- lašská neboli slezská nářečí
To je hodny stryk; daj muku ze mlyna na vozik
- moravskoslovenská nářečí
To je/sú hodní stríček; daj múku ze mlína na vozík
- hanácká neboli středomoravská nářečí
To je/só hodné stréček; Dé móko ze mléna na vozék

Každá z těchto nářečních skupin představuje interdialekt, tj. nadnářečí, neboť zahrnuje řadu menších dialektů, které však už do určité míry ztratily své původní odlišnosti. Nářečí se užívá v konkrétních oblastech omezeně, a to především v každodenní a neformální komunikaci, nikoli v rámci oficiálních situací. Míra dochování jednotlivých nářečí se liší. Méně zachovaná nářečí nalezneme v Čechách, kam patří např. středočeský interdialekt a tvoří základ obecné češtiny: *To je hodnej strejček. Dej mouku ze mlyna na vozejk*. Dále sem patří jihozápadočeské

nářečí, např. *Je na dovoleně s maminkino sestrou*, a to včetně výraznějších variant, jako je chodské a doulebské nářečí a také severovýchodočeské nářečí (s dochovanou podobou podkrkonošského dialektu). Postupem času docházelo k jejich sjednocování, v současnosti se v Čechách převážně používá k běžné mluvě čeština obecná. (Čechová, 2011)

Regionální výrazy z okolí Velkého Meziříčí

V rámci uskutečněného výzkumu současného mluveného jazyka ve Velkém Meziříčí a okolí, tj. v regionu, v němž vycházejí sledované texty, byly identifikovány některé charakteristické nářeční jevy. Z hlediska roviny hláskoslovné se ukázalo, že se setkáváme především s krácením vokálů, změnou *é > í*, diftongizací *í > ej*, vynecháváním konsonantů (nejčastěji *j, l, d, vž*) a zachováním protetického *v*. Dále se objevila změna *ou > ó*, která se vyskytovala pouze u věkové skupiny respondentů 65 let a starších, změna *ej > é* se již v nasbíraném materiálu nevyskytovala vůbec, což by mohlo svědčit o tom, že se z dochovaného nářečí vytrácí. Nejvýraznějším a často frekventovaným dochovaným nářečním jevem je tedy stále živé užívání protetického *v* a změna *ú > ou > ó* (používali pouze zástupci skupiny nejstarší: 65 let a více). Co se týče nářečních shod, dochovala se nespisovná koncovka *-ma* v instr. pl. všech deklinačních typů, a to ve všech zkoumaných skupinách, jedná se o jeden z nářečních znaků celé středomoravské nářeční skupiny, který má však společný s českými nářečím v užším smyslu. Dále se ukázalo, že častá je také koncovka *-í* v genitivu, dativu a lokálu sg. fem. adj. sklonění a sklonění zájmen rodových (*bes tí hodní, k tí hodní, vo tí hodní*), pomocné sloveso v 1. os. sg. i pl. je často zachováno i přes to, že osoba je vyjádřena zájmenem (*já sem to slišel*), u slovesných tvarů se setkáváme ve 3. os. pl. s koncovkou *-ó*, avšak pouze jedná-li se o skupinu 65 + let. Sloveso „být“ ve 2. os. sg. funguje jako spona ve tvaru „seš“, a to napříč všemi skupinami. Výše zmíněné jevy jsou shodné s obecnou charakteristikou středomoravské skupiny, zaměříme-li se na jižní podskupinu, zůstávají nám dochovaná adjektiva, jejichž funkcí je přivlastňování osobám rodu mužského s koncovkou *-új/-uj* (tento jev se ve dvou mladších skupinách neobjevuje, je tedy typický pro starší generace), v instrumentálu sg. typů *přeceda, Laďa* je používána koncovka *-em* (opět typické pro dvě starší generace). (Poláková, 2023)

Obecná čeština

Obecná čeština vznikla ze středočeského nářečí, šíří se však při ztrátě svých nejvýraznějších znaků (na začátku slova zčásti zaniká *v-* před *o-*: *ovce*, *obec*, *ú-* se nemění v *ou-*: *údolí*) i na území další, a do sfér vymezených dříve pouze jazyku spisovnému, tj. do krásné literatury, dokonce i do řeči autorské. Dialekty i interdialekty, podobně jako jazyk spisovný, mají své lexikální, fonetické, morfologické i syntaktické prostředky. Každý z těchto útvarů má svou normu, tj. soubor prostředků, které jsou považovány jejich nositeli za závazný. Nejde jen o úzus, tj. zvyk určité prostředky užívat, ale i o vztah závaznosti nositelů toho kterého útvaru k užívání jeho prostředků. Na rozdíl od spisovného jazyka, jehož norma je kodifikována, tj. zachycena ve slovnících a v gramatikách, pravidlech české výslovnosti a českého pravopisu, ostatní jazykové útvary kodifikovanou normu nemají. V každodenní jazykové komunikaci se však neužívá např. jen čistý dialekt, pouze obecná čeština, nebo jen spisovný jazyk. Jednotlivé jazykové útvary se vzájemně prolínají, a to v závislosti na mnoha faktorech (regionální, sociální, psychologické). Ke kombinování obecné češtiny, interdialektů a spisovného jazyka dochází zejména ve městech, v tzv. městské mluvě. Tento druh mluvy realizovaný smíšenými prvky různých útvarů označujeme pojmem běžná mluva. Většina českých rodilých mluvčích je tzv. diglosních, to znamená, že vedle nespisovné mluvy používané v každodenním životě ovládá a užívá i spisovný jazyk. (Čechová, 2011)

2.8 Poloútvary národního jazyka

2.8.1 Sociální stratifikace českého jazyka

Kromě územní diferenciaci nespisovné češtiny existuje také diferenciaci sociální. Na jejím základě rozlišujeme různé sociolekty, jako jsou slangy, profesní mluva či argot. Tyto sociolekty však nemají vlastní specifické gramatické a hláskové prostředky, přebírají je z jiných útvarů národního jazyka, nejčastěji z češtiny spisovné, obecné, nebo z nářečí. Vyznačují se však vlastním slovníkem a frazeologií, lze je označit za poloútvary. (Čechová, 2011)

Slang

Slang představuje nespisovné výrazivo určité zájmové skupiny. Některé slangy uchovávají starší výrazy, např. v rámci slangu mysliveckého: *slechy* (=uší), *běhy* (=nohy), *světla* (=oči). Jiné slangy jsou proměnlivé. Jedním z typických rysů slangů je častý výskyt expresivních metaforických výrazů, např. ve studentském slangu je to označení pro nedostatečnou známku (*koule*) nebo pro učení (*biflovat se*, *bičovat se*, *dřít*, *hustit*). Některá slangová slova se postupně dostávají do obecného povědomí, např. výrazy ze sportovní sféry: *mičuda*, *basket*, *faul*, *finiš*, a nabývají charakteru obecněčeského, případně i spisovného. (Čechová, 2011)

Profesní mluva

Dříve se ke slangu řadila také nespisovná mluva příslušníků stejného povolání. Dnes se však tato mluva obvykle vyčleňuje samostatně a označuje se jako mluva profesní. V některých oborech může být založena na spisovném jazyce, ale vyznačuje se vlastním výrazivem. Například v lékařské terminologii se používají výrazy jako *exnout* (=zemřít), ve stavebnictví *kalfas* (=nádobna na maltu) nebo *fanka* (=naběračka na maltu). Pro zjednodušení vyjadřování se v profesní mluvě často užívá univerbizace, např. *traumačka* (=místnost traumatologů), *kajzr/císař* (=císařský řez, z něm. *Kaiser* – císař), *zadlahovat* (=dát dlahu). Také profesní mluva může obsahovat expresivní prvky, srov. názvy pro lokomotivy v železničářské mluvě: *pegas*, *hurvínek*, *rohatá*. (Čechová, 2011)

Argot

Specifické výrazivo mají také společensky izolované či sociálně vyloučené skupiny, jako jsou zloději, vězni, prostitutky, žebráci, osoby drogově závislé apod. Tento druh nespisovného jazyka se nazývá argot, též hantýrka. Mezi nejznámější argoty u nás dříve patřila mluva pražské „galérky“ a brněnská *plotnáčtina* (*plotna*), která se dnes označuje jako hantec. V současnosti získal hantec poněkud nový charakter, osvojili si ho např. intelektuálové, zejména herci, kteří ho dále uměle rozvíjejí a prezentují v zábavných pořadech, podobně jako se dříve propagovalo hanácké nářečí. Argot se obvykle udržoval pouze v mluvené podobě, ale např. žebrácký argot používal obrázkového písma sloužícího k vzájemnému informování o tom, co mohou žebráci v příslušném domě nebo obci očekávat. Různé argoty jsou ovlivněny různými cizími vlivy, např. židovskou jidiš, romštinou (*čokl*

= *pes*) nebo řečí tzv. světských, tj. komediantů s pouťovými atrakcemi. Původně byl argot chápán jako tajná řeč určitých skupin za účelem utajení svého sdělení před ostatními. Zdá se, že tento rys v současnosti argoty ztrácejí, například vězni jej běžně užívají i při komunikaci s vyšetřovateli či dozorcí, kterým sami vysvětlují význam jednotlivých výrazů. Mnohá slova řadící se k argotu se rozšířila i do obecné češtiny, např. *prachy* (=peníze), *bachař* (=vězeňský dozorce), ale některé pronikly i do mluvených neoficiálních projevů spisovných, a to v podobě frazémů, např. *dát si bacha* (=dát si pozor), *jet na čundr* (=jet na výlet), dříve: *čupr holka*, *dnes kočka* (=pohledná dívka), někoho *hecovat* (=popichovat v legraci nebo zlomyslnosti), *být švorc* (= být bez peněz). (Čechová, 2011)

Slova přejatá

Slova přejatá se vyskytují v nových oblastech, jako jsou počítačové technologie či marketing. Některá z těchto slov se stávají pevnou součástí odborné terminologie rozvíjejících se oborů a činností, jindy se uplatňují v publicistice. Příkladem mohou být výrazy jako *leasing*, *briefing*, *transfer* apod. (Minářová, 2009)

Expresivní výrazy

Expresivita lexikálních prostředků se v komunikaci projevuje třemi způsoby. Prvním z nich je expresivita plynoucí z lexikálního prostředku samotného, zřejmá bez ohledu na kontext a slovo má příznak expresivity vždy. Jejich expresivita může být spojena s fonetickými či slohotvornými podobami slov (*čipera*, *mičuda*, *capart*, *taťulda* apod.).

Ve druhém případě slovo získává expresivní charakter při užití v přeneseném významu, zejména v ustálených hovorových spojeních, jako např. *skočit po každé novince*, *skočili si spolu*, *šít sebou*, *letět na hodinu* apod.

„Ve třetím případě expresivita může souviset s celým kontextem. Vzniká zá-
měrně při nezvyklém umístění slov v kontextu, provázeném často přená-
šením významu. Dochází ke konfrontaci slova s ostatním vyjádřením, neboť
většinou jde o užití výrazů dvou odlišných stylových vrstev. Expresivita
kontextová, která je spjata s kontextovou slohovou hodnotou, je záležitost

čistě stylistická. Je zřejmá jak v textech umělých, tak v některých žánrech publicistiky.“ (Minářová, 2009)

Ze stylistického hlediska plní expresivní prostředky v textu různé funkce. Vyjadřují citový postoj autora ke sdělované skutečnosti a v projevu umožňují hodnotit skutečnost jak pozitivně, tak negativně. Přispívají k dynamičnosti projevu a poutají pozornost. Nejčastěji se uplatňují v hovorovém, uměleckém a esejistickém stylu, avšak lze je nalézt i v některých publicistických útvarech, jako jsou fejeton či reportáž. (Minářová, 2009)

2.9 Jazyková stránka publicistických projevů

Základní funkce publicistického stylu (získávací, přesvědčovací) a hlavní úkoly publicistiky ovlivňují výběr jazykových prostředků.

Charakteristickým rysem publicistických textů mluvených i psaných je jejich poměrně rychlá tvorba – novinové články se objevují v tisku již druhý den, televizní zpravodajství přináší informace tentýž večer a sportovní reportáže vznikají buď během zápasu, nebo krátce po jeho skončení. Přesto musí publicistika, zejména zpravodajství, udržovat vysokou kvalitu jak po obsahové, tak po formální stránce.

Publicistovi práci zjednodušuje jistá modelovost způsobů vyjádření, které je v souladu se situacemi, jež se opakují a o nichž publicistika (zejména zpravodajská) informuje. V rozhlase a televizi má modelový charakter pravidelný sled informací ze světa i domova, u tištěných textů se modelovost projevuje už u kompozice jednotlivých čísel novin, rozsahu a sledu umístění rubrik. Modelovost výstavby textu můžeme pozorovat i v jednotlivých žánrech publicistiky a v některých typech článků. Vedle této tendence k ustálenosti (někdy až stereotypnosti) se však v publicistice prosazuje i snaha o originalitu a stylovou aktivizaci, neboť stereotypnost nevyhovuje funkci získávací a nepodněcuje zájem čtenáře. Publicisté tedy stereotypnosti využívají vědomě, ale také ji i vědomě porušují. Úmyslné odchýlení se od modelovosti a očekávané stereotypnosti probíhá i v užití jazyka. Jazykové prostředky v rámci publicistiky vyjadřují opakovanost, zároveň však i vytváření nového – stylově aktivního. Neustále se výrazové prostředky stylové oblasti publicistické mění, obohacují a přizpůsobují aktuálním potřebám a žánrovým specifikacím. Publicistický styl je navíc

silně ovlivněn dobovým kontextem – více než ostatní funkční styly. (Chloupek a kol.,1991)

Současná publicistika využívá kromě stylově neutrální vrstvy spisovného jazyka těchto výrazových prostředků charakteristických právě pro publicistiku: obrazné pojmenování, výrazy vyjadřující solidaritu s dobou a společenským vědomím, frazeologické obraty a jejich modifikace, vyjádření neurčitá, shodný atribut implicitní, parenteze specificky publicistické, ostatní jazykové prostředky spisovného jazyka a jazykové prostředky z jiných útvarů a poloutvarů národního jazyka. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.1 Obrazné pojmenování

V publicistice jsou obrazy založeny na metaforičnosti v celé šíři, na určitém přenášení podoby myšlenky, vlastnosti, jevu a děje. K těmto obrazným vyjádřením metaforického charakteru řadíme také přirovnání, synekdochu, metonymii, personifikaci aj. Pro publicistický styl jsou velmi důležitým prvkem, jelikož poutají pozornost čtenářů a dodávají jazykovému projevu jakousi živost a naléhavost. Obrazná pojmenování bývají i prostředkem vyjádření buď kladného, nebo záporného vztahu autora k obsahu daného sdělení, což může zesilovat funkci agitační. Vedle již známých se objevují i obrazná pojmenování nová, jež můžeme považovat za prostředky stylové aktualizace – stylovou aktivizaci, např. *srdce města opět pulsuje, zazněl vodopád přesvědčování* apod. Časté opakování vede k postupné automatizaci a ztrátě stylové aktivity, důvodem je stále se opakující komunikační situace. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.2 Výrazy vyjadřující solidaritu s dobou a společenským vědomím

Informační složka publicistického stylu se zaměřuje na aktuální zpravodajství, což se odráží ve slovní zásobě, se kterou publicistika pracuje. Obsahuje velké množství pojmenovávacích jednotek vyjadřující tzv. solidaritu s dobou. Nejčastěji se jedná o jednoslovná či víceslovná pojmenování, nebo o ustálené textové jednotky, jež se používají s vysokou frekvencí v oblastech, jako jsou politika, ekonomika, kultura, státoprávní či diplomatická sféra. V uvedených oblastech tyto výrazy tvoří někdy součást odborné terminologie a spolu s informacemi o dané tematice pronikají do

publicistických textů, např. mezinárodní dělba práce či ekonomická integrace.

Některé výrazy vznikají přímo v prostředí publicistiky, můžeme k nim zařadit např. *společenská objednávka*, *upevnění jistot* apod. Zmíněné výrazy jsou vždy poplatné v době jejich vzniku a v tomto období se jich užívá až mechanicky. Jsou považovány za stálé a neměnné.

Většina výrazů je spojena s jevy z veřejného dění. V odborných lexikologických zdrojích jsou tato slova často označována jako politická či politologická terminologie, též je můžeme označit jako žurnalismy/publicismy. Publicistický styl reflektuje solidaritu s dobou skrze výrazy, které sice vnímáme jako stylově neutrální, v publicistických textech se vyskytují s vysokou frekvencí. Patří sem např. výrazy *principiální postoj* aj., často je doprovází značné množství přejatých slov, což v některých případech může negativně ovlivnit hlavní funkci textu – sdělnost a srozumitelnost. Výrazné je i užívání hodnotících adjektiv, jež s konkrétním substantivem tvoří ustálená spojení, často přechází až v novinářské klišé (*drtivá porážka*, *bouřlivé ovace* apod.). (Chloupek a kol., 1991)

Publicistická stylová vrstva vykazuje dvojpólové rozdělení, kdy na jedné straně obsahuje relativně stálé a neměnné jazykové prostředky, ustálené vazby a obraty, které se stereotypně opakují a publicisté je v určitých situacích používají automaticky. Tento jev odráží proces automatizace jazykového vyjadřování. Zároveň však tento styl vykazuje značnou proměnlivost, kdy se jazykové prostředky aktualizují v reakci na aktuální společenské a politické dění. Jazyk se tak stává flexibilnějším a schopnějším oslovit adresáta.

I přes relativní stabilitu těchto prostředků v určitém časovém rámci se s vývojem společnosti proměňují. Tento dynamický vývoj vede k tomu, že dříve automatizované výrazové prostředky se mohou stát dobově proměnnými, zatímco nově vzniklé prostředky se postupně automatizují. Stylová vrstva prostředků publicistického stylu – publicismy – přitom není homogenní (vzhledem k různým aspektům: frekvence užití výrazu, spisovnost/nespisovnost aj.) I když publicistický styl převážně užívá spisovný jazyk, specifickou atmosféru často dotvářejí právě nespisovné prostředky, například slova uváděná v uvozovkách.

Výrazové prostředky publicistického stylu se tedy jeví jako stálé a současně jako proměnné. Vývoj tohoto stylu je výrazně dynamický a plný změn, dobově proměnné prostředky se automatizují a stálé výrazové prostředky přechází v proměnné. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.3 Frazeologické obraty a jejich modifikace

Frazeologické obraty, mezi něž zahrnujeme i rčení, úsloví, přísloví a pořekadla, jsou spjaty s obrazností výrazu. Přicházejí z lidové frazeologie a pod vlivem hovorových projevů pronikají do psané i mluvené publicistiky. Jako příklad můžeme uvést obraty: *připsat k dobru, být trnem v oku, držet na uzdě* apod. Méně častý je výskyt knižní a literární frazeologie, např. *spatřit světlo světa, jablko sváru, octnout se v jámě lvové* apod. Zmíněné ustálené obraty obvykle slouží k výrazové aktualizaci, ale některé jsou považovány za téměř automatizované, např. *být alfou a omegou, hrát velkou roli*.

Specifickou skupinu tvoří frazeologie typicky publicistická. Tímto termínem označujeme kdysi aktualizovaná, nyní automatizující se frazeologická spojení vzniklá v publicistickém stylu nebo v oblasti politického či veřejného života. Publicistikou jsou tato frazeologická spojení hojně využívána (*vstoupit do dějin, naplňovat cíle* aj. – v SSJČ jsou uváděna bez stylové charakteristiky). Obecně frazeologismy vykazují jistou míru ustálenosti a neměnnosti celého spojení. Časté užívání v publicistických textech vede k jejich automatizaci v povědomí adresáta a ztrácejí tak stylovou aktivitu, a tedy následně i ovlivňovací funkci. Publicistika tomuto jevu oponuje prostřednictvím různých inovací frazeologických obratů a často přísloví, rčení či pořekadla neobvykle upravuje a přizpůsobí je kontextu – *dvakrát měř a jednou stříhej, člověk nad zlato* apod. Charakteristické je také nedokončení frazeologismu (např. nedokončení celého rčení či přísloví) – *vrána k vráně, až se léto zeptá, jiný kraj* aj. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.4 Vyjádření neurčitá

Publicistika má tendenci informovat věcně a výstižně, často se však uchyluje k jinému postupu, kdy záměrně volí neurčité, obecně shrnující vyjádření, jedná se o tzv. zneurčité propozice. Typickými příklady jsou výrazy jako *živly, směry, veřejnost, fórum, odpovědná místa* nebo *odpovědní činitelé*, např. *pořádek narušily asociální živly* apod. Užití těchto prostředků může mít různé důvody, např. autor nemá k dispozici další informace. Opakovaně a často užívaná zneurčité propozice se v typických situacích postupně stávají stereotypními a získávají charakter fráze. Mezi ostatními výrazovými prostředky publicistického stylu tak tyto automatizované

jazykové obraty představují běžný způsob předání rychlé a obecné informace. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.5 Shodný atribut implicitní

Shodný atribut implicitní považujeme v rámci publicistiky za syntaktický prostředek stylové aktivizace. Publicisté mají tento styl v oblibě zejména kvůli jeho jednoduchosti, stručnosti a přímosti, což je klíčové, pokud je cílem rychlé zprostředkování informací.

Kromě literatury umělecké se v rámci ostatních funkčních stylů setkáváme s implicitními vyjádření tohoto typu: výkonová bilance, vývozní úkoly, skladové hospodaření.

Některá ze spojení se vžila natolik, že převládají v komunikační praxi a nabývají pojmového charakteru (*termínový kalendář, vládní úkol* apod.)

V publicistice se objevují spojení jako například *tenisový bronz*, což označuje bronzovou medaili získanou v tenisu, nebo *zlatá raketa*, což představuje informaci o zlaté medaili tenisového hráče, přičemž toto spojení zároveň je metaforou.

V publicistickém textu při tvorbě implicitních atributů shodných můžeme pozorovat, že nová vyjádření nejsou vždy jednoznačná a srozumitelná bez znalosti kontextu či dané situace. Pokud srovnáme možné širší vyjádření a nově vzniklé spojení substantiva s adjektivem, sledujeme, že bývá při vzniku kratšího eliptického vyjádření vynecháno jedno či více jader významu. Tím se vzniklý výraz může stát méně srozumitelným pro adresáta, který nemá k dispozici potřebný kontext.

Titulek typu „*Skandální tečka v ringu*“ závisí vždy na kontextu a předběžných znalostech čtenáře (či posluchače). Titulek může být chápán dvěma způsoby: buď jako ukončení skandálu při zápase v ringu nebo jako zpráva o nevhodném způsobu ukončení samotného zápasu. Podobné je to s titulkem „*Dva francouzské otazníky*“, lze interpretovat jako otazníky týkající se Francouzů nebo otazníků, které souvisí se státem Francie.

Pokud je užití daného atributu méně časté, či zcela nové, je právě jeho originalita předpokladem stylové aktivizace. Časté užívání těchto výrazových prostředků ovšem vede k jejich automatizaci. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.6 Parenteze specificky publicistické

S různými druhy vsuvek se setkáváme ve všech funkčních stylech. Přesto existují některé, jež jsou typické zejména pro publicistiku. Mezi ně patří vsuvky komentující postoj jiných/odkazující k postoji nebo způsobu vyjádření jiných. Buď adresátovi připomínají obecné, veřejné mínění, například: *jak je známo, jak je obecně známo* apod., nebo se dovolávají svědectví konkrétního zdroje (*jak někdo/něco řekl, jak to připomněl někdo* apod.).

Výše zmíněný text můžeme demonstrovat ve větě: *Chci tím říci, jak říká staré české přísloví, že dobrá rada je opravdu nad zlato*. Díky těmto prostředkům (odkazu k autoritě, k obecnému mínění) je do publicistického projevu zahrnuta naléhavost argumentu, závažnost agitace – celý projev oživují a stylově aktivizují. Stylová aktivizace může být ještě zvýrazněna tím, s jakou naléhavostí a v jakém rozsahu se ve vsuvkách objevuje postoj autora, který je buď kladný, nebo záporný, např. *nové bytové domy rostou, jak výstižně lidově říkáme, jako houby po dešti*. Specifické jsou ty vsuvky, které uvozují přímou řeč, např. *naše nároky, pokračoval referující, neustále klesají*, což vede opět ke stylové aktualizaci a zesílení autentičnosti informací. Persvazivní funkce je zesílena připomínkou myšlenek lidí významných a odvolává se na lidovou frazeologii a její hodnoty, které jsou neměnné a trvale platné. V textech je však repertoár jednotlivých typů vsuvek poměrně omezený, u některých můžeme pozorovat znaky určitého ustálení, stereotypnosti a bez větší stylové aktivity se mohou stát publicistickou frází, např. *jak to uvádějí zahraniční zpravodajové* apod. Přesto jsou vsuvky odrazem uvědomělého postoje autora ke zvoleným jazykovým prostředkům a odrážejí autorovu schopnost metajazykového myšlení. Často bývají k vlastnímu obsahu sdělení připojeny až dodatečně. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.7 Využití ostatních jazykových prostředků spisovného jazyka

Materiál současné publicistiky charakterizují výrazně stylově aktivní jazykové prostředky nebo naopak prostředky plně automatizované. Kromě nich jsou pro některé publicistické žánry či jejich dílčí oblasti charakteristické odlišné jazykové prostředky.

V rámci sportovní publicistiky jsou to syntaktické konstrukce; např. *mužstvo útočilo Novákem*.

Dále využívá publicistická stylová sféra kondenzační prostředky, které zajišťují sevření syntaktické stavby, čemuž pomáhají některé z ustálených vazeb s nepůvodními prepozicemi a výrazy povahy předložkové automatizovaného charakteru. Při stylizaci je jim dáвана přednost před jinou variantou připadající v úvahu. Řadíme sem např. nevlastní předložky a výrazy předložkové povahy: *v zájmu, u příležitosti, na úseku, v okruhu* apod. Přestože v rámci publicistického stylu se užívají ve velké frekvenci a jsou dokonce součástí zautomatizovaných obrátů i vazeb, není tento jev typický pouze styl publicistický, příznačná jsou tato spojení i pro administrativní a odborný styl (*v rámci prohlubování spolupráce* apod.). Výrazy charakteristické právě pro publicistický styl jsou např. *u příležitosti státního svátku*, naproti tomu neutrální spojení *při příležitosti*. Nepřímým způsobem podporuje funkci přesvědčovací a ovlivňovací předložka *díky*. Odráží se v ní kladný autorův přístup k předávané informaci, např. *díky spolupráci*. Funkci získávací i uvědomovací umocňují také prostředky, které signalizují kontakt s adresátem. Řadíme sem např. imperativy (často 1. os. pl., méně často pak 2. os. pl., např. *učiňme vše pro odvrácení jaderné války*). V psané publicistice se jedná o nepřímý kontakt, ten zajišťují veškeré stylově aktivní prostředky. V jazykové komunikaci, především v mluvených projevech, se můžeme setkat s tzv. nepravými větami vedlejšími, konkrétně přívlastkové vztahné věty, příslovečné místní a časové věty. Jejich výskyt je v publicistických textech poměrně nápadný a v tisku se stávají téměř zmechanizovaným syntaktickým prostředkem. Zmíněné konstrukce nalezneme v publicistickém zpravodajství různého typu (př.: *XY, přijel, zavítal, ...někam, kde se setkal, sešel, s někým..., kde se zúčastnil něčeho, projednal něco* apod.). V rámci publicistického stylu dochází velmi často k hromadění informací, které chce publicista čtenáři přinést, z hlediska sémantiky je velmi nasycena údaji, to se často odráží i ve struktuře textu. Jedná se především o kumulaci genitivních vazeb vznikajících lineárním řazením termínů a sousloví (např. *účastníci bruselského zasedání pracovní komise kongresu mírových sil jednali o ...*). V publicistice se také často užívá umělé vytváření závislostí s výrazy: *otázka, problém nebo problematika*, např. *v popředí zájmu byly otázky plnění úkolů ve sféře problematiky ochrany životního prostředí*. Informační a agitační působení projevů z oblasti publicistiky je silně zvýrazněno záměrným užitím emocionálních výrazů. Tyto výrazy nepochází pouze ze spisovného jazyka, ale také z dalších variant národního jazyka (často se emocionalita vyjadřuje skrze obraznost). (Chloupek a kol., 1991)

2.9.8 Využití jazykových prostředků z jiných útvarů a poloutvarů národního jazyka

Základem pro jazyk publicistických textů je jazyk spisovně neutrální. Všechny prostředky vybočující z neutrálního spisovného jazyka, tedy prostředky z jiných vrstev jazyka, se stávají stylově aktivními. Jedná se např. o výrazy knižní, hovorové, nebo naopak nespisovné, za hranicí spisovného jazyka.

Pro publicistiku mluvenou je základem jazyka čeština hovorová, do vyjadřování vstupují i prvky nespisovné, především z obecné češtiny. Aktualizace probíhá skrze lexikální prostředky slangové a profesní (*mančaft*) nebo prostředky z obecné češtiny (*fuška, kšeft*). V mluvené publicistice je jejich výskyt výrazně častější, na což má vliv hlavně stylová spontánnost.

V rámci publicistiky psané jsou využívány lexikální prostředky knižní a neutrální, ostatní typy jsou spíše vzácné. (Chloupek a kol., 1991)

2.9.9 Metajazykový charakter vyjadřování

Metajazykový charakter vyjadřování odráží jisté hodnotící uvědomění autora textu. Jedná se o pojmenování jevů vymykajících se publicistickým stylovým normám a lexiku spisovného jazyka. Některé z výrazů a spojení s nimi jsou nespisovné, ale autor si toho je plně vědom. V projevech psaných ji značí pomocí uvozovek, kterými nespisovnost omlouvá: „*nová „samoška“ problém neřeší*“. Výrazy v uvozovkách mohou být i v souladu s kodifikací, ale jejich užití je nevhodné vzhledem ke stylizaci oficiálních textů nebo nenáleží ke stylu publicistickému (možná jen ke konkrétnímu žánru či útvaru) – např. *nahlédnout hlouběji „pod pokličku“ investorům*. Jedná se buď o postoj autora, který si plně uvědomuje užití zvoleného výrazu, nebo je užitému výrazu v uvozovkách přisuzována určitá funkce a uvozovky ji zvýrazňují. Hovoříme o stylové příznakovosti jazykového prostředku v rámci stylové aktualizace. Uvozovky jsou promyšlené a mají svůj záměr, také se objevují v souvislosti s užitím frazeologických hovorových obrátů, s metaforickým vyjadřováním, expresivními či knižními výrazy. (Chloupek a kol., 1991)

2.10 Kompozice publicistických textů zpravodajských

Kompozice zpravodajských textů je silně ovlivněna jejich hlavní funkcí, tj. funkcí informační. Struktura tématu i obsahu se zaměřuje na odpovědi na základní otázky: *co* se stalo, *kdo* je za to odpovědný, *kdy* a *kde* se událost odehrála, případně stručně *jak* a *proč* k ní došlo. Hlubší analýza zpráv se však obvykle neočekává. Zpravodajské útvary a jejich kompozice se řídí převážně informačním slohovým postupem, který spočívá v předání základních údajů o sdělované skutečnosti, bez podrobného vysvětlování nebo zdůvodňování faktů. Typickým rysem těchto textů je lineární uspořádání faktických informací, což je viditelné zejména v krátkých zprávách, oznámeních, hlášeních nebo inzerátech. Pro zpravodajské texty je charakteristická jejich ustálenost a modelovost, které usnadňují rychlou a pohotovou komunikaci. Některé zpravodajské útvary, jako jsou pravidelné krátké zprávy o počasí či dopravní situaci jsou natolik stabilní, že jejich syntaktická struktura i celková výstavba zůstávají neměnné, mění se pouze samotné údaje. Tento jev se označuje jako modelovost textu. Mezi základní zpravodajské útvary patří: zpráva, krátká zpráva, rozšířená zpráva, oznámení, reportáž, komuniké, report, publicistický inzerát, případně stručný informativní referát či interview. (Minářová, 2011)

2.11 Zprávy v regionálním tisku

Zpravodajské útvary tisku se stylově nevyhraňují jen výběrem jazykových prostředků, rovněž osobitými rysy výstavby celého textu. Zkoumání a analýze byla podrobena výstavba textů zpravodajského žánru v měsíčníku Velkomeziříčsko, zahrnující zprávy a oznámení se stěžejní funkcí informativní.

2.12 Velkomeziříčsko

Velkomeziříčsko je společensko-informační portál dostupný na www.velkomeziricsko.cz, je doplněn o tištěný měsíčník (název: Velkomeziříčsko) i elektronický newsletter vycházející každý týden. Tištěná verze Velkomeziříčska vychází každou první středu daného měsíce

v nákladu 5 500 kusů zdarma, a to nejen pro samotné Velké Meziříčí, ale i jeho místní části (Lhotky, Kúsky, Dolní Radslavice, Olší nad Oslavou, Mostiště, Svařenov a Hrbov). Poskytuje čtenářům aktuální zprávy a informace o dění ve Velkém Meziříčí a okolí, čímž podporuje informovanost mezi místními obyvateli. Propaguje kulturní a společenské akce, čímž podporuje kulturu ve městě. Kombinací elektronického newsletteru a tištěného měsíčníku dosahuje toho, že informace jsou dostupné pro všechny věkové skupiny a může si ho dohledat úplně každý (Velkomeziříčsko, 2019).

2.12.1 Od historie po současnost

Na konci roku 1919 byl ve Velkém Meziříčí svolán Politický klub Antonínem Večeřem, který na tomto setkání navrhl vznik místního týdeníku pod názvem Velkomeziříčsko, všichni zúčastnění souhlasili. Karel Rosendorf nastínil, jak bude Velkomeziříčsko vypadat, následně byl navržen redakční kroužek, ve vedoucích pozicích působili: Antonín Večeř, Karel Appl a Karel Jelínek a též zpravodajové: Jan Zamrzla a Růžena Čermáková. První číslo velkomeziříčského (tehdy) týdeníku vyšlo tedy 1.3.1919 jako pokrokově-demokratický týdeník. Vydavatelem byl Politický klub Velké Meziříčí v čele s redaktorem Bedřichem Erbssem. Původní rozsah byl osm stran, pravidelný tisk probíhal v tiskárně Aloise Šaška. Stránky byly polovičního formátu, nikoli takové, jaké je známe dnes. Velkomeziříčsko si mohli čtenáři buď předplatit (8 korun/rok), nebo kupovat jednotlivě (20 haléřů, později se cena zvyšovala a ustálila se na 50 haléřích). V prvních dvou letech byli odpovědnými redaktory Bedřich Erbs a Rudolf Dočkal, Jan Obšil a Vilém Rosendorf. Poté se ujal redaktorství Jan Zamrzla a vykonával ho dlouhá léta, v dalších ročnících se vystřídala ještě celá řada redaktorů. První čísla týdeníku expedoval Erbs, další ročníky expedoval dlouhé roky Rudolf Dočkal. Mezi literární přispěvatele se řadili např. Dolejšek, Obšil nebo Večeř. Přispěvatelů samozřejmě byla celá řada, v zimě se zpravidla nashromáždilo článků více, v létě témata často chyběla. Velkomeziříčsko tak dokázalo ustát mnoho těžších časů, ale s příchodem druhé světové války si neporadilo. V květnu roku 1941 bylo vydávání zastaveno Němci. Po druhé světové válce začalo vycházet krátce znovu, ale s odchodem iniciativního redaktora Kotka do Znojma opět zaniklo. (Horká, 2009) V padesátých letech začal Okresní národní výbor ve Velkém Meziříčí vydávat týdeník nové vesnice okresu velkomeziříčského Vesnické noviny, které vycházely od 24. 3. 1951 do 29. 12. 1958. Řídila je redakční rada a

odpovědným redaktorem byl Jan Altman. Po sdružení okresu tento týdeník přestal existovat dne 12.3.1960 vycházet a až do roku 1990 nastala dlouhá pauza. Mezeru na tomto poli vyplňovala okresní (žďárská) Vysočina a kulturní zpravodaje města. Od února 1961 vycházel Velkomeziříčský kulturní zpravodaj, který vydávala školská a kulturní komise, komise filmová a rada Městského národního výboru ve Velkém Meziříčí za redakční spolupráce Marie Benešové, Petra Horáka, Bohumila Ptáčka a Josefa Šabackého. Od roku 1969 vycházel Kulturní zpravodaj vydávaný Jednotným klubem pracujících Velké Meziříčí, od roku 1973 do prosince 1985 už vycházel pouze Zpravodaj města Velké Meziříčí pod patronací MNV a MěVKŠČ. Od ledna 1986 až do prosince 1993 byla redaktorkou Renata Doležalová. Velkomeziříčsko začalo opět vycházet až po sametové revoluci v roce 1989. První číslo znovuobnoveného týdeníku vyšlo 28. 9. 1990. Od roku 1990 do roku 1993 byl vedoucím redaktorem Bohuslav Mikulášek. Od 24.11.1993 až do března 2019 vydává Velkomeziříčsko Jupiter club Velké Meziříčí. Na redakčních pozicích se vystřídali Jiřina Kácalová, Petros Martakidis a jako poslední Ivana Horká, která je vedoucí redaktorkou dodnes. (Horká, 2009)

Od dubna roku 2019 vydává měsíčník Město Velké Meziříčí v nákladu 5 500 výtisků zdarma pro Velké Meziříčí a jeho místní části. Velkomeziříčsko coby týdeník skončilo v březnu roku 2015. Došlo k jeho transformaci na tištěný měsíčník, jehož první číslo vyšlo v květnu 2015, a internetový společensko informační portál pro občany města Velké Meziříčí, jeho místních částí a celého regionu Velkomeziříčsko, který byl spuštěn v červnu 2015. (Velkomeziříčsko, 2019)

3 Praktická část

Praktická část předkládané diplomové práce se zaměřuje na analýzu jazykových a částečně kompozičních prostředků textů regionálního měsíčníku Velkomeziříčsko.

3.1 Metodika výzkumu

3.1.1 Zdroje dat

Všechna data, z nichž předkládaná práce vychází, byla získána z webových stránek regionálního měsíčníku Velkomeziříčsko, konkrétně z veřejně dostupného online archivu jednotlivých čísel z roku 2024. Rok 2024 byl zvolen s cílem analyzovat texty co nejvíce současné. Výběr analyzovaných textů byl proveden s ohledem na jejich reprezentativnost pro zkoumaný styl a pravidelnou publikační činnost vybraných autorů. Adresáty zkoumaných textů jsou čtenáři měsíčníku Velkomeziříčsko. Na analyzovaný materiál bylo nahlíženo především z jazykového hlediska, částečně i z hlediska kompozičního. Všechny pochází ze sekce *Zprávy*, viz kapitola *Současná struktura měsíčníku*.

3.1.2 Analýza dat

Vybraná data byla následně podrobena analýze z jazykového a částečně i kompozičního hlediska. Všechny texty jsou přejaty v nezměněné podobě tak, jak byly zveřejněny na webu. Práce čerpá výhradně z dostupných dat bez jakéhokoliv dodatečného zásahu do jejich obsahu, s výjimkou anonymizace jména autora, které je zakryto černým obdélníkem.

3.1.3 Současná struktura měsíčníku

Struktura novin Velkomeziříčsko se typicky skládá z následujících sekcí:

Zprávy z města a regionu zahrnují např. střídavě slovo starosty a slovo místostarosty, poté aktuální informace o událostech, projektech města a rozhodnutích místní samosprávy (např. rozpočet pro celý rok, co se bude dít v místních částech či městě, informace o stavebních pokrocích apod.).

Další důležitou součástí novin je sekce Společnost, která se zaměřuje na aktuální společenské dění v regionu. Tato část zahrnuje informace o různých společenských akcích, jako jsou diskuse s významnými osobnostmi, plesy, koncerty, promítání v místním kině, festivaly či tematické články věnované střípkům z historie města a okolí. Součástí této sekce jsou také pravidelné rubriky „Odešli z našich řad“ a „Vzpomínáme“. První z nich informuje čtenáře o nedávných úmrtích občanů, čímž poskytuje prostor pro oficiální oznámení a vyjádření soustrasti pozůstalým. Rubrika „Vzpomínáme“ pak slouží k připomínce osobností či obyvatel, kteří zemřeli již v minulosti, a dává prostor k uchování jejich odkazu v paměti místní komunity. Tímto způsobem noviny plní nejen informační, ale i pietní funkci, jež podporuje soudržnost a kolektivní paměť regionu.

Dále je v měsíčníku vyhrazen prostor pro sekci Inzerce. Tato část slouží k publikaci komerčních inzerátů, nabídek služeb, prodeje a koupě zboží apod.

Poslední sekci měsíčníku je Zábava, která je určena k odpočinku a volnočasovým aktivitám čtenářů. Tato část obsahuje křížovku o ceny a také kalendář akcí, který přehledně informuje o nadcházejících kulturních, společenských a sportovních událostech v regionu.

3.1.4 Vybraní přispěvatelé

Jazyková analýza textů proběhne na materiálu od dvou pravidelných přispěvatelů regionálního tisku Velkomeziříčsko. Oba autoři patří mezi pravidelné přispěvatele měsíčníku a byli pro účely práce anonymizováni. Jejich jména jsou uváděna pouze ve formě iniciál, přičemž tyto iniciály neodpovídají jejich skutečnému jménu. Tento postup byl zvolen pro zachování ochrany identity autorů. Jedná se o muže a ženu.

3.1.5 Funkce a útvary analyzovaných textů

Základním cílem měsíčníku Velkomeziříčsko je informovat adresáta. Na rozdíl od médií, která se zaměřují na zábavu nebo přesvědčování, předává čtenářům objektivní fakta. Vybraní přispěvatelé ve svých textech využívají převážně informační slohový postup, přičemž základními slohovými útvary, s nimiž pracujeme, jsou zpráva a oznámení. Jejich stylizace se vyznačuje stručností, jasností, konkrétností a výstižností. Zpravidla neobsahuje vysvětlení či širší kontext, ale pouze konstatuje fakta. Zpráva a

oznámení se řadí mezi klasické žánry žurnalistiky, především zpravodajství.

Souvisejícím útvarem je také oznámení, které na rozdíl od zprávy informuje o událostech, jež teprve nastanou. (Minářová, 2011)

3.2 Příspěvatelka T.M.

3.2.1 Článek č. 1

Podle titulku bychom mohli usoudit, že jde o oznámení (informace o záměrech obce v budoucnosti a jejich stručné vysvětlení), má však i vlastnosti zprávy (důležitou úlohu mají informace o situaci v nedávné době, tj. o již proběhlém jednání zastupitelstva).

Měřín si posvítí na nezodpovědné řidiče

Snížení počtu vozidel překračujících povolenou rychlost by mělo přinést úsekové měření v Měříně.

Více než 27 procent vozidel překročilo povolenou rychlost 50 km/h na Jihlavské ulici v Měříně během sedmi dnů loňského října. Městys Měřín proto projevil zájem o úsekové měření rychlosti na silnici II/602, které pro něj bude zajišťovat město Velké Meziříčí. Souhlasili s tím zastupitelé, kteří v úterý 25. června schválili veřejnoprávní smlouvu mezi městem a městysem. Měřínské zastupitelstvo ji schválilo už v květnu. Podle ní Měřín

pořídí, zprovozní a ověří zařízení pro úsekové měření rychlosti, velkomeziříčská městská policie bude měřit a odbor dopravy bude zpracovávat přestupky. Peníze z pokut budou ze zákona příjmem ORP Velké Meziříčí.

Stejně to funguje i v Křižanově, kde úsekové měření probíhá už téměř dva roky, přičemž město Velké Meziříčí městyse věnuje peníze na údržbu zařízení. Měření se v Křižanově osvědčilo. Meziročně se počet překročených rychlostí snížil o celou jednu polovinu.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 7, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je složen ze tří odstavců. Hned v prvním odstavci sděluje stěžejní informaci, tj. záměr městyse, který bude dbát na snížení počtu vozidel překračujících povolenou rychlost. Dále je vysvětlen a zdůvodněn. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné. V úvodní větě „*Snížení počtu vozidel překračujících povolenou rychlost by mělo přinést úsekové měření v Měříně*“ lze pozorovat syntaktickou nepřesnost, která může vést k nejasnostem týkajícím se vztahu mezi jednotlivými částmi věty. Pro větší jednoznačnost by bylo vhodnější užít např. větu v následujícím tvaru: „*Úsekové měření v Měříně by mělo vést ke snížení počtu vozidel překračujících povolenou rychlost.*“ Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. (Minářová, 2011)

Perex² není součástí článku. Titulek „*Měřín si posvítí na nezodpovědné řidiče*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé textu, který následuje. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální s prostředky užívanými i v administrativním stylu (veřejnoprávní smlouva, přesné názvy úřadů, ...). Vedle těchto jazykových prostředků jsou užitá i vyjádření aktualizací, tj. frazémy. Například frazém *si posvítí* (=dát si pozor, zaměřit se) dodává textu expresivitu. Ve slovním spojení *o celou jednu polovinu* se setkáváme se zdánlivě nadbytečně užitým slovem *celou*, které však má funkci intenzifikační. Takové vyjádření je časté v publicistice, kde se autor snaží čtenáře upoutat a zvýraznit důležitost sdělení. V textu je použita i zkratka ORP³ bez definice, předpokládá znalost čtenáře. Spojení *měření se osvědčilo* zahrnuje jistý hodnotící postoj autora.

3.2.2 Článek č.2

Tento zpravodajský text bychom po přečtení titulku chápali jako oznámení, neboť význam věty „*jsou o krok blíž*“ implikuje očekávání v budoucnosti. Obsah textu vypovídá o nedávné minulosti (schválení zadávacího řízení) i o záměru v budoucnosti.

Sportovci jsou o krok blíž vytoužené hale

Město hledá zhotovitele dokumentace a stavby sportovní haly na Sportovní ulici nad hotelovou školou. Zastupitelé dnes schválili vyhlášení zadávacího řízení. Podmínkou je, aby cena dokumentace pro provádění stavby nepřesáhla 3 miliony korun a cena samotné stavby se vešla do 186 a půl milionu korun.

„V září uspořádáme k výstavbě sportovní haly veřejné projednání, kam přivzeme i autory architektonické studie a zodpovíme všechny dotazy,“ uvedl starosta Alexandros Kaminaras.

Sportovní halu město hodlá postavit pouze v případě, když získá dotaci 90 milionů korun z Národní sportovní agen-

tury a 25 milionů korun od Kraje Vysočina. Žádosti o dotaci připravuje. Pokud se zadaří, stavba by mohla začít v roce 2026, případně později.

Hala s kapacitou 350 diváků pak bude sloužit zejména volejbalistům, házenkářům, basketbalistům či žákům Světlé.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 7, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text obsahuje čtyři odstavce. Hned v prvním odstavci sděluje stěžejní informaci, tj hledání zhotovitele dokumentace a stavby sportovní haly, v

2 Tzv. perex je umísťován u úvodu a jeho posláním je několika slovy vyzdvihnout hlavní údaje článku

3 Obec s rozšířenou působností

jednom případě je k upřesnění využito i přímé řeči. V dalších odstavcích následují zpřesňující informace. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné.

Príznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Sportovci jsou o krok blíž vytoužené hale*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Použití spojení *vytoužená hala* v titulku implikuje, že sportovci na její výstavbu dlouho čekají a skutečně po ní touží. Zároveň odráží subjektivní postoj autorky. Zatímco titulek tedy obsahuje expresivní výraz *vytoužené* a frazém *jsou o krok blíž* (obrazné vyjádření), text je psán češtinou stylově neutrální a využívá i výrazy charakteristické pro administrativní styl (*vyhlášení zadávacího řízení, dokumentace, žádost o dotaci...*). Jako příznakové pak působí hovorové spojení *pokud se zadaří*. Informace jsou formulovány jednoznačně s výjimkou spojení *žákům Světlé*: autorka má na mysli žáky *Střední hotelové školy Světlá* ve Velkém Meziříčí.

3.2.3 Článek č. 3

Jde o zpravodajský útvar, který spojuje rysy zprávy i oznámení: jeho cílem je informovat čtenáře o probíhající modernizaci školy, tj. o současnosti, která ale má vztah k minulosti i budoucnosti, k nimž také odkazuje. Informace jsou zde sdělovány postupně.

MODERNIZACE ZŠ OSLAVICKÁ JE V BĚHU

Stavební práce na modernizaci Základní školy Oslavická odstartovaly v pondělí 5. února. Staveniště hned ve středu navštívila rada města, aby se seznámila s průběhem akce.

Společnost TIPA Telekom plus v první fázi připravila staveniště v učebnách praktické výchovy, tedy v přípravně a cvičné kuchyňce, v učebně chemie s laboratoří a v jazykové učebně. Stavební práce pak naplno rozjela o jarních prázdninách.

„Výběr materiálů pro interiér tříd, jako jsou obklady, dlažby, dveře, kliky, vypínače a další, probíhá v součinnosti s měst-

skou architektkou. Zapojují se i uživatelé budoucích nových prostor, tedy žáci a učitelé, aby jim v učebnách bylo dobře,“ říká místostarosta Martin Kaman.

Na první etapu modernizace, která skončí v první polovině března, hned naváže druhá. Ta se dotkne učebny, kabinetu a skladu fyziky. Ve třetí, závěrečné etapě se práce přesunou do učeben anglického jazyka, ICT, přírodopisu, zeměpisu a též toalet v prvním podlaží. Skončí v polovině letních prázdnin a pak už bude následovat vybavení učeben.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 3, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text se skládá ze čtyř odstavců. Sděluje fakta v chronologickém pořádku. V prvním a druhém odstavci text informuje o již proběhlých událostech. Užití přímé řeči místostarosty dodává textu autenticitu. V posledním odstavci text informuje o etapách modernizace, jež budou teprve probíhat. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Modernizace ZŠ Oslavická je v běhu*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Samotný titulek textu je neutrální, pouze výraz *v běhu* je metaforický (obrazný), ale zřejmě ne aktualizací. Text je psán spíše neutrální spisovnou češtinou, zahrnuje slova z oblasti stavebnictví a školství jako např. *modernizace, staveniště, učebna chemie s laboratoří, výběr materiálů, obklady, dlažby, zapojení uživatelů prostor, ICT a sklad fyziky*. Za příznakové (aktualizační) prostředky je možné považovat spojení *stavební práce pak naplno rozjela*, kde autorka zvolila hovorový výraz „rozjet“.

3.2.4 Článek č. 4

Jedná se o zprávu informující o oslavách nového roku ve Velkém Meziříčí.

Velkomeziříčští přivítali nový rok pospolu

Stovky lidí na velkomeziříčském náměstí vítaly nový rok v podvečer prvního ledna. Zněla hudba, slova představitelů města a nechyběl ohňostroj, který přítomní odměnili potleskem.

Starosta města Alexandros Kaminaras ve svém novoročním projevu připomněl krize posledních let, které se propisují do mentálního nastavení společnosti. Lidé hledají příčin, viníka. „Dříve než začneme hledat vinu na druhých, zkusme vždy začít u sebe samých,“ vyzval starosta s tím, že sami máme ve skutečnosti největší podíl na kvalitě života, který tu společně žijeme. „Moc nám všem přeji, abychom do roku 2024 vstoupili s upřímnou snahou o větší porozumění ke svému okolí i k sobě samým,“ uzavřel svůj proslov. Místostarosta Martin Kaman pak všem popřál především pevné zdraví a hodně radosti.

Hudebním vystoupením ke sváteční novoroční náladě přispěl pěvecký sbor gymnázia. A závěrečný, téměř čtvrthodinový ohňostroj podbarvený hudbou přihlížející nadchnul. Ve stáncích se podával teplý punč, svačák, lidé se bavili a užívali si první den v roce 2024 pospolu.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 1, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text obsahuje tři odstavce. Fakta v textu jsou řazena v chronologickém pořádku. Začíná popisem samotné události, tj. vítání nového roku na velkomeziříčském náměstí, poté přechází k proslovu starosty a následně k dalším prvkům oslav, jako je ohňostroj a občerstvení. Další odstavce líčí celkovou atmosféru večera. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné. Užití přímé řeči starosty dodává textu autenticitu. Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011) Perex není součástí textu. Titulek „*Velkomeziříčští přivítali nový rok pospolu*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text je napsán spisovnou češtinou, bez výraznějších hovorových prvků. Text zahrnuje specifická slova související právě s oslavami: *ohňostroj, svařák, novoroční nálada* apod. Zároveň se text snaží zachytit atmosféru celé události, což je zřejmé např. z vyjádření „*lidé se bavili a užívali si*“ nebo „*ohňostroj nadchnul*“, kde se zároveň odráží subjektivní názor autorky. Stejně jako u vyjádření „*odměnit potleskem*“, které nepůsobí zcela neutrálně, autorka vyjadřuje svoji reakci na ohňostroj jako na něco, co si zaslouží uznání (=potlesk).

3.2.5 Článek č. 5

Jde o novinovou zprávu, jejímž jádrem je informace o návštěvě rady města ve škole, ve které probíhá rekonstrukce. Mísí se i s útvarem oznámení: cílem je sice informovat veřejnost o proběhlé události, odkazuje však také k budoucnosti, čemuž napovídá užití přítomného i budoucího času.

RADNÍ OBHLÉDLI ÚPRAVY VE ŠKOLÁCH. DĚTI SE MAJÍ NA CO TĚŠIT

Modernizace učeben v základní škole Oslavická i přístavba třídy mateřské školy v Mostištích zdárně pokračují. Přesvědčili se o tom radní města při své pochůzce.

Tři základní školy navštívila rada města ve středu 29. května. Prohlédla si výsledek druhé etapy modernizace učeben na Základní škole Oslavická i aktuální stav přístavby mateřské školy v Mostištích. V základní škole na Komenského ulici se seznámila s plánem nutných oprav.

Učebny a kabinety chemie, fyziky, cvičná kuchyňka i učebna němčiny jsou dokončeny a probíhá jejich zabydlování.

„Právě se sem postupně stěhujeme. Čeká nás školení na používání veškeré techniky, kterou vybavení učeben nabízí, pak budeme vše testovat a v září rozjedeme naplno výuku s využitím spousty moderního zařízení,“ informovala ředitelka ZŠ Oslavická Eva Bednářová. „Ještě nás čeká vyklizení prostor pro třetí etapu prací, která proběhne o prázdninách,“ dodala.

Návštěva základní školy na Komenského ulici se nesla v duchu prohlídky míst, která budou vyžadovat opravu. Aktuálně je třeba vyřešit problém zatékání střechem na schodiště u tělocvičny.

Přístavba třídy mateřské školy v Mostištích už má hotovou fasádu. Uvnitř probíhají dokončovací práce. V nové třídě na první pohled návštěvníka zaujme velké pobytové okno, které vnáší do prostoru spoustu denního světla a nabídne dětem zajímavé místo pro hry i odpočinek. Radní si prohlédli i základní školu, kterou je provedla ředitelka Jitka Hublová. Ta v ní učí již od roku 1978 a nyní po šestačtyřiceti letech končí. Starosta Alexandros Kaminaras spolu s radními jí při té příležitosti poděkovali a popřáli mnoho zdaru.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 6, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text se skládá ze 4 odstavců. Informace jsou zde sdělovány postupně. Hned v prvním odstavci text sděluje stěžejní informaci – pokračování úprav v ZŠ Oslavická, ZŠ a MŠ Mostiště a ZŠ na Komenského ulici. V textu, který následuje, už nalezneme jen informace doplňující. Další odstavce popisují postup probíhající rekonstrukce učeben, přístavbu mateřské školy, plánované opravy a pozitivní dopad na školu: vybavení moderní technikou, postupné stěhování a dokončovací práce. Text sděluje fakta v chronologické posloupnosti. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o

jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné. Užití přímé řeči dodává textu autenticitu. Původní věta v textu: „*Učebny a kabinety chemie, fyziky, cvičná kuchyňka i učebna němčiny jsou dokončeny a probíhá jejich zabydlování.*“ obsahuje syntakticky méně přehledné uspořádání souřadně spojených výrazů.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Radní obhlédli opravy ve školách. Děti se mají na co těšit*“ podává informace částečné, konkrétně jeho druhá polovina *Děti se mají na co těšit*, což čtenáře může přimět k věnování pozornosti textu i nadále. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text obsahuje hovorové výrazy spojené s oblastí školství i stavebnictvím (*modernizace, přístavba, fasáda, technika, vybavení, zařízení*). V titulku se objevuje expresivní vyjádření s kladným hodnocením autorky: *Děti se mají na co těšit*. Navzdory většinové neutralitě textu obsahuje text i hovorovější výrazy jako např. *obhlédli, pochůzka*. Objevují se i slova pozitivně expresivně zabarvená jako např. *modernizace zdárně pokračují*. Často se v textu objevují hodnotící adjektiva, např. *moderní, velké, zajímavé*, která mohou ve čtenáři evokovat jakýsi pozitivní obraz probíhajících změn.

3.2.6 Článek č. 6

Jedná se o oznámení: cílem je informovat veřejnost o probíhající opravě silnice z Meziříčí do Ořechova.-

ŘSD nyní opravuje silnici z Meziříčí do Ořechova

Silnice kolem Velkého Meziříčí poškozené při modernizaci D1 opravuje během prázdnin Ředitelství silnic a dálnic ČR (ŘSD). Pojí se s nimi nutné uzavírky. Jde o úseky od Zlatého křížku do Kozlova a od kruháce na Karlově až do Ořechova.

„Jsme rádi, že ŘSD obě silnice opraví, přestože požadavek na uzavírky přišel na poslední chvíli. Snažili jsme se postup prací sladit s naší uzavírkou ulice Nad Gymnáziem tak, aby se lidé vždy nějakou cestou dostali na Fajták. Nejdřív přes Lhotky, posléze přes Martinice,“ uvedl místostarosta Martin Kaman po schůzce se zástupci ŘSD, krajské správy a dotčených obcí.

Oprava silnice od Zlatého křížku přes Martinice do Kozlova začala 15. července a dokončena byla se čtrnáctidenním předstihem. Její otevření proběhlo už 2. srpna ve večerních hodinách.

V pondělí 5. srpna začaly práce na opravě silnice od Ořechova směrem dolů do Velkého Meziříčí. Uzavírky probíhají na etapy. Nejprve, od 5. do 7. srpna, byla uzavřena silnice z Ořechova do Březejce, od 8. 8. se přidá úsek do Dolních Radslavic a od 23. srpna úsek až ke kruháci na Karlově. Hotovo by mělo být do 4. září.

Vzhledem k tomu, že silnice od Zlatého křížku do Kozlova už je otevřená, do Lhotek a Dolních Radslavic lze jezdit přes

Martinice a Fajtův kopec. „Zhotovitel vyhověl našemu požadavku, aby uzavírka v Dolních Radslavicích přišla na řadu až na závěr rekonstrukce. V tuto chvíli ještě požadujeme, aby v první zářijové dny, bude-li to technicky možné, mohly stavbou projet ranní školní autobusové spoje,“ uvedl místostarosta Martin Kaman.

Z rozhodnutí Odboru dopravy a silničního hospodářství Městského úřadu Velké Meziříčí vyplývá, že 2.–4. září bude umožněn průjezd školního autobusu veřejné dopravy pro spoje mezi 7. a 8. hodinou.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 8, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je rozdělen do šesti odstavců. Úvodní odstavec začíná stěžejními informacemi, které jsou později rozvedeny. Druhá polovina textu informuje o silničních uzavírkách, které souvisí s opravou silnic. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné. Text obsahuje ve dvou odstavcích slova místostarosty, což dodává textu větší autentičnost.

Príznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „ŘSD nyní opravuje silnici z Meziříčí do Ořechova“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální, s odbornými výrazy z oblasti dopravy a stavebnictví (*modernizace, uzavírka, rekonstrukce, průjezd, zhotovitel*) včetně několika zkratk D1⁴, ŘSD⁵ na straně jedné, a hovorovým výrazem *kruháč* = *kruhový objezd* na straně druhé. Můžeme tedy pozorovat jistý kontrast těchto typů výrazů.

4 dálnice D1

5 Ředitelství silnic a dálnic

3.2.7 Článek č.7

Titulek sice odkazuje k připravované události, značná část však informuje o uplynulých událostech. Jde tedy o oznámení s prvky zprávy (*zastupitelé schválili*): cílem je informovat veřejnost o koupi pozemku městem a plánech do budoucna spojených s dotacemi.

Město kupuje pozemek a chystá žádost o dotaci na sportovní halu

Výstavba sportovní haly za Světlou je o krůček blíž realizaci. Zastupitelé vyčlenili peníze na koupi pozemků a schválili žádost o dotaci z Národní sportovní agentury.

Třináct milionů korun na koupi pozemku a tři a půl milionu korun na projektovou dokumentaci pro sportovní halu schválili zastupitelé na svém zasedání 10. září. Současně souhlasili i s podáním žádosti o dotaci z Národní sportovní agentury z programu Standardizovaná sportovní infrastruktura 2020–2025 a v případě jejího přiznání se zavázali k dofinancování vlastního podílu města. Město

krom toho do konce října požádá i o dotaci z Kraje Vysočina. Stavbu sportovní haly město uskuteční pouze v případě získání plné dotace od obou poskytovatelů v celkové výši 115 milionů korun a maximální cena samotné stavby nepřesáhne 186 a půl milionu korun. „Město již pořídilo první tři stupně projektové dokumentace – architektonickou studii, dokumentaci pro územní rozhodnutí a společné stavební povolení,“ uvedl starosta Alexandros Kaminaras. Zadávací řízení na zhotovitele dokumentace stavby již běží.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 10, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je rozdělen do tří odstavců. První odstavec krátce shrnuje stěžejní informace, tj. vyčlenění peněz na koupi pozemků a schválení žádosti o dotaci pro sportovní halu. Poslední odstavec obsahuje přímou řeč starosty, což dodává textu větší autenticitu. Informace jsou formulovány jednoznačně s výjimkou spojení *haly za Světlou*: autorka má na mysli halu za *Střední hotelovou školou Světlá*.

Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující, v případě tohoto textu je na konci užita přímá řeč, která uzavírá celý text. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Město kupuje pozemek a chystá žádost o dotaci na sportovní halu*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální, místy zahrnuje odborné výrazy z odborné oblasti (*projektová dokumentace, územní*

rozhodnutí, stavební povolení, poskytovatel dotace, zadávací řízení). Slovní spojení „o krůček blíž“ je frazém, jedná se o expresivní vyjádření, může vést ke zvýšení čtenářovi pozornosti.

V textu lze pozorovat nekonzistentní způsob zápisu číselných údajů. V první části textu jsou číslovky vyjádřeny slovně (*tři a půl milionu korun, třináct milionů korun*), zatímco v druhé části je použit číselný zápis (*115 milionů korun, 186 a půl milionu korun*).

3.2.8 Článek č.8

Jde o krátkou zprávu: cílem je informovat veřejnost, věty v textu jsou psány v minulém čase, jedná se tedy o událost, která se již odehrála.

Řeky Balinka i Oslava se zvedly, ale Velké Meziříčí neohrozily

Víkend od 13. do 15. září ve Velkém Meziříčí proběhl, na rozdíl od jiných oblastí republiky, klidně. Řeky Balinka i Oslava město neohrozily. Sice byly rozvodněné, ale držely se ve svých korytech.

Město se na povodně chystalo už od středy 11. září. „Jsme dobře připravení na různé scénáře,“ uklidňoval občany starosta Alexandros Kaminaras.

Hasiči již ve středu postavili protipovodňové stěny, na technických službách byly nachystány pytle s pískem, zasedala povodňová komise správního obvodu Velké Meziříčí. Starosta vydal varování a připojil důležité informace pro občany, co dělat v případě krizové situace. Městská policie průběžně monitorovala vodní toky a kontrolovala porosty, zda nejsou narušeny silným větrem, podmáčením a neohrožují obyvatele.

Hasiče čekal opravdu těžký víkend. Na Vysočině zasahovali u stovek událostí souvisejících s počasím, nejčastěji šlo o odstraňování popadaných stromů a větví z komunikací, a to zejména na Třebíčsku. V Jimramově evakovali tři osoby z vodou ohrožených domů, na některých místech kraje čerpali vodu, v Havlíčkově Brodě stavěli protipovodňovou ochranu stavební průmyslovky. K technické pomoci vyjížděla i jednotka SDH Velké Meziříčí.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 10, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text obsahuje čtyři odstavce, včetně perexu, který obsahuje stěžejní informace, tj. vyšší rozvodnění řek ve Velkém Meziříčí bez ohrožení města. Již sám titulok je poměrně dynamický. Můžeme v něm pozorovat jistý kontrast. „*Řeky Balinka i Oslava se zvedly*“ vyvolávají určité napětí. Druhá část titulku „*ale Velké Meziříčí neohrozily*“ vede naopak k uklidnění adresáta. Text přichází oproti výše analyzovaným textům s emočně náročnějším tématem, proto zde přímá řeč, již nalezneme hned v prvním odstavci, dodává textu velkou důvěryhodnost, jelikož může adresáty skutečně uklidnit. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex je součástí textu. Titulek „*Řeky Balinka i Oslava se zvedly, ale Velké Meziříčí neohrozily*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu, v tomto případě perexu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální, objevují se odborné výrazy související s tématem povodní (*protipovodňové stěny, povodňová komise, evakuace*). Jen v závěru se objevuje hovorový (univerbizovaný) výraz *průmyslovka*. V textu je použita i zkratka SDH⁶. Spojení „*víkend proběhl klidně*“, „*těžký víkend*“ odráží hodnotící postoj autorky.

3.2.9 Článek č. 9

Jde o krátkou zprávu jejímž cílem je informovat veřejnost o již uskutečněné návštěvě ministra průmyslu a obchodu Lukáše Vlčka ve Velkém Meziříčí.

Starosta vzal ministra do Rotany

Do Velkého Meziříčí přijel ministr Lukáš Vlček. Navštívil starostu a společnost Rotana. „Takové firmy jsou budoucností naší ekonomiky,“ zhodnotil po prohlídce jejího výrobního areálu.

Nový ministr průmyslu a obchodu Lukáš Vlček, někdejší starosta Pacova a krajský radní, přijal pozvání starosty Alexandrose Kaminaras a zavítal v pondělí 21. října na velkomeziříčskou radnici. Pro Velké Meziříčí jde o již druhou ministerskou návštěvu v tomto roce.

„S panem ministrem jsme hovořili o možnostech naší budoucí spolupráce,“ uvedl starosta Alexandros Kaminaras. Po uzavřeném jednání se oba vypravili do velkomeziříčské průmyslové zóny, aby si prohlédli provoz společnosti Rotana. „Jde o nejšpičkovější technologickou firmu v našem městě,“ vy-

světlil starosta, proč zvolil k návštěvě právě ji. Ministra firmou provedli Radek Švihálek, výkonný ředitel, spolu s rakouským většinovým majitelem Erichem Thalerem.

„S padesátkou zaměstnanců jsme středně velkou firmou,“ sdělil Radek Švihálek a popsal, čím se zabývá. Rotana je předním českým výrobcem a poskytovatelem nástrojových řešení ze slinutých karbidů, diamantu a kubického nitridu bóru. Navrhují a vyrábí nástroje světové úrovně, řeší individuální požadavky jak tuzemských zákazníků, tak i nadnárodních producentů obráběcích nástrojů.

„Jsem moc rád, že máme v regionu tak skvělé lidi,“ ocenil Vlček po prohlídce provozu. „Je to příběh firmy s vysokou přidanou hodnotou, která z malého kousku kovu díky svému know how vytvoří špičkový, jedinečný produkt. To je přesně to, co by měl stát podporovat,“ dodal ministr.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 11, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text obsahuje pět odstavců, včetně perexu. Titulek „*Starosta vzal ministra do Rotany*“ obsahuje název *Rotana* bez bližší specifikace, což může být pro

⁶ Sbor dobrovolných hasičů

⁷ jedná se o společnost, což se dozvídáme v textu níže

mnoho čtenářů jméno cizí, které však v titulku může vzbudit pozornost čtenáře a přimět ho k přečtení zprávy. Zvýrazněný první odstavec, graficky oddělen tučným písmem od zbytku textu, sděluje stěžejní informaci, tj. návštěva ministra Lukáše Vlčka města Velkého Meziříčí, konkrétně společnosti Rotana.

Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné.

V textu najdeme pět přímých řečí (starosty, ministra a ředitele společnosti), což je ve srovnání s jinými texty poměrně vysoký počet. V důsledku toho autorka textu měla méně prostoru pro vlastní komentář či důkladnější zpracování tématu.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex je součástí textu. Titulek „*Starosta vzal ministra do Rotany*“ podává čtenářům jen částečné informace. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální, objevují se odbornější výrazy související s činností firmy (*slinuté karbidy, diamanty, kubické nitridy bóru*). Převážnou část textu tvoří za sebou seřazené přímé řeči starosty, výkonného ředitele podniku a ministra. Vlastní text autorky tvoří jen první faktograficky zaměřený odstavec.

3.2.10 Článek č. 10

Jedná se o zpravodajský žánr, útvarem je zpráva: cílem je informovat veřejnost o proběhlé události, konkrétně o rozsvícení vánoční výzdoby. Na rozdíl od předchozích textů je v něm informační postup spojen s prvky subjektivního popisu – líčení.

Při rozsvícení vánoční výzdoby asistovali andělé

Rozloučit se se starým náměstím a společně rozsvítit Velké Meziříčí přišly stovky lidí. Do města vlétla vánoční atmosféra.

Z otevřených stánků se linula vůně punče, který přišel v chladném počasí vhod, na kluzišti se proháněli první malí bruslaři, z pódia zněly vánoční písně v podání souboru Ikaros a kolem nazdobené sekvoje, která je letos uchazečem o nejkrásnější vánoční strom minimálně Vysočiny, se tlačily davy lidí v očekávání slavnostního rozsvícení výzdoby. Ta je letos zcela nová a rozmístěná i mimo náměstí. Má dva vycházkové okruhy s vláčkem, sobem, medvědem, velkou baňkou či bránou. „První vede z náměstí Svítlem kolem řeky Balinky a druhý přes Moráň podél Oslavy až k základní umělecké škole. Bude-li se vám výzdoba líbit, příští rok ji třeba ještě rozšíříme,“ slíbil z pódia starosta Alexandros Kaminaras, pak vzal do náručí svého malého

syna a vyzval přihlížející děti, aby společně s ním odpočítaly poslední vteřiny, než se celé město rozzáří. Když se tak stalo, vydechly nadšením. A to zatím netušily, že přijde ještě jedno překvapení. Z Radnické ulice se zjevili bílí andělé s velkými křídly tančící na chůdách, kteří táhli obrovské sáně. Tuto taškařici přivezlo divadlo Kvelb z Českých Budějovic. Závěr programu pak patřil opět Ikarosu.

Kdo si chtěl slavnostní rozsvícení vánočních stromů zopakovat, mohl. O víkendu se rozzářily vánoční stromy i v místních částech Velkého Meziříčí. V sobotu 30. listopadu ve Lhotkách, Mostišťích a Olší nad Oslavou a v neděli 1. prosince pak v Hrbově.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 12, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je rozdělen do tří odstavců, včetně prvního tučně zvýrazněného, který shrnuje následující obsah textu, tj. společné rozsvícení náměstí a jeho okolí ve Velkém Meziříčí. V prvním odstavci je popsána atmosféra vládnoucí na náměstí v předvánoční době, nezaměřuje se pouze na jasný cíl, tj. informovat čtenáře o rozsvícení vánoční výzdoby, ale snaží se i nastínit autentickou atmosféru. Celý text působí jako celek dynamicky, vytváří určité napětí spojené s předvánočním časem. Podílejí se na tom i některé pasáže: *...a vyzval přihlížející děti, aby společně s ním odpočítaly poslední vteřiny, než se celé město rozzáří.*

Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné.

Užití přímé řeči dodává textu autenticitu, tentokrát je použita v textu pouze jednou.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex je součástí textu, umístěn je však na netypickém místě, a to hned vedle titulku, kde působí spíše rušivě. Titulek „*Při rozsvícení vánoční výzdoby asistovali andělé*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Již titulek využívá obrazné vyjádření, konkrétně personifikaci „*asistovali anděle*“, čímž může čtenáře zaujmout. Perex začíná metaforou: „*Rozloučit se se starým náměstím a společně rozsvítit Velké Meziříčí příšly stovky lidí.*“ Pokračuje personifikací „*do města vlétla vánoční atmosféra*“.

V prvním odstavci textu nalezneme až sugestivní líčení proběhlé události: „*z otevřených stánek se linula vůně punče*“, kdy autorka dodává svůj subjektivní názor: „*kteřý přišel v chladném počasí vhod*“. V textu je užit převážně neutrální spisovný jazyk, občas se zde vyskytnou slovesa hovorová, jako např. první malí bruslaři se *proháněli*, davy lidí *se tlačily*. V textu nalezneme i expresivní výrazy, např. *taškařice* či *vláček*.

3.3 Příspěvatel M. P.

3.3.1 Článek č. 11

Text můžeme považovat za zprávu informující o postupu schvalování finančních prostředků. Sdělování informací postupuje od obecných ke konkrétním.

SCHVÁLENY JSOU I DOTACE NA KULTURU

Město v příštím roce vynaloží na podporu kultury jeden milion korun. Podporu do výše 50 tisíc korun schválila už na Mikuláše rada města, zastupitelstvo v úterý 19. prosince schvalovalo částky přesahující padesátitisícovou hranici. Podle seznamu příjemců dotací je na co se těšit.

Rozdělení grantu zastupitelé schválili následovně. Fajtfest dostal 200.000

korun na letní koncert a na koncert v centru 40.000, charitativní koncert Muzikanti dětem 130.800, divadelní hra Milá Evičko, milý Ludku 75.000, festival BEZMEZ(d) 50.000, kulturní akce v synagoze 30.000 a kytarový koncert v synagoze 30.000, Svatý Patrik ve Velkém Meziříčí 30.000, velikonoční doba, Noc kostelů, advent a Vánoce v kostele 25.000, Řecký večer 25.000,

ONYX V – koncerty, výstavy 25.000, koncerty v Rock Depu 20.000, Bezproutdoff 15.000, Funny Fest 10.000, Glády v před fest vol. XI 10.000, Šváb Fest 10.000, Mezigenerační kavárna 9.900, vizuální projekt skupiny Malent a výtvarnice Marie Kudláčkové 5.000 a koncert vokálně-instrumentálního uskupení Po ránu 05 níž 2.500 korun.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 1, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je členěn do dvou odstavců odlišné délky: v prvním odstavci jsou informace o datech, konkrétně o dotacích, které budou vynaloženy na oblast kultury. V druhém rozsáhlejší odstavci jsou sděleny přesné údaje, tj. výše financí. Z hlediska syntaktického se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné. Celý druhý odstavec působí jako jednotvárný výčet, pro běžného čtenáře faktograficky přesycený.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Schváleny jsou i dotace na kulturu*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky

Titulek článku „*Schváleny jsou i dotace na kulturu*“ je stylově neutrální, stylová charakteristika titulku odpovídá i stylu textu: využívá jazykové prostředky typické pro publicistický styl i některé hovorové prvky, které mohou narušit monotónnost textu. Např. spojení „*na Mikuláše*“ jako časové určení dne 6. prosince působí méně formálně než neutrální varianta „*6. prosince*“. Formulace „*je na co se těšit*“ také představuje odklon od pouhé snahy informovat směrem k hovorovějšímu vyjádření, pravděpodobně s cílem udělat text s množstvím informací přístupnějším pro čtenáře.

Text zároveň obsahuje řadu odborných výrazů souvisejících s veřejnou správou, jako jsou: *grant, zastupitelstvo, dotace, rozdělení grantu*. Významným rysem je i přítomnost cizích slov v názvech kulturních akcí a festivalů (*ONYX V, Funny Fest, Glády v před fest*), což odráží současnou tendenci v názvosloví kulturních projektů. Dalším prvkem v textu je vysoký výskyt číslovek (50 tisíc, 200.000, 130.800), což je vzhledem k účelu textu, informování o rozpočtu, zcela přirozené.

3.3.2 Článek č. 12

Jde o krátké oznámení podávající pouze fakta o budoucí opravě zastávky.

U zimáku se bude opravovat zastávka

Do konce listopadu letošního roku bude provedena rekonstrukce autobusové zastávky Vrchovecká (proti zimnímu stadionu). Práce bude provádět firma Martin Páral, Tasov.

Rekonstrukce zahrnuje výměnu ocelové nosné konstrukce a vytvoření

nové krytiny. Soklová část bude ponechána a opravena. Zastávka bude doplněna o dřevěné prvky jako lavičky, obklady, osvětlení apod. Kompletní rekonstrukce autobusové zastávky vyjde na 995 811 korun včetně DPH.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 11, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text postupuje od základní informace k detailům. Skládá se pouze ze dvou krátkých odstavců. Pouhému sdělování faktů odpovídá i skutečnost, že text je tvořen pouze větami jednoduchými. První odstavec obsahuje stěžejní informaci, tj. co se bude opravovat, kdy a kdo opravu provede. Druhý odstavec postupně rozvíjí informace, tj. co rekonstrukce bude zahrnovat, jaké prvky budou přidány a kolik peněz bude stát.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*U zimáku se bude opravovat zastávka*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

V textu převažuje vyjadřování stylově neutrální. Příznakové je univerbizované slovo „zimák“ namísto „zimní stadion“, jedná se o hovorový prvek, který má zřejmě upoutat pozornost čtenářů.

V samotném článku však už autor používá neutrální a odborně přesné označení „zimní stadion“. V textu nalezneme i technické výrazy jako: „rekonstrukce, výměna ocelové nosné konstrukce, nové krytiny, soklová část“, které naznačují částečný přesah k odbornému stylu. Za hovorové můžeme považovat i vyjádření *Kompletní rekonstrukce autobusové zastávky vyjde na 995 811 korun*.

3.3.3 Článek č.13

Jde o oznámení, podává informace o změnách cen MHD v blízké budoucnosti.

CENÍK MHD SE MĚNÍ

Od 1. ledna příštího roku si cestující v městské hromadné dopravě ve Velkém Meziříčí připlatí. Nepůjde však o nějaké drakonické zdražení.

Platba v hotovosti přijde na 16 korun, platba kartou na 14 korun (dosud 14 a 12 korun). Děti a mládež od 6 do 18 let a studenti od 18 do 26 let zaplatí v hotovosti 7 korun a kartou 6 korun (dosud 5 a 4 koruny). Ceny se nemění za psa bez schránky a za zavazadlo.

Mírně podraží i měsíční kupóny. Žákovská bude stát 80 korun, studentská 120 korun, seniorská 150 korun a občanská 300 korun.

Základní cena 16 korun v MHD Velké Meziříčí koresponduje s cenou veřejné dopravy Vysočiny (VDV). V průběhu dvou let by mělo dojít k plné integraci VDV a MHD VM.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 11, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je tvořen třemi odstavci, jádro informací obsahuje první odstavec (zdražení MHD). Následující dva odstavce postupně rozvíjí odstavec první, tj. o kolik se a cena MHD zvýší a specifikující detaily. Faktografickému charakteru odpovídá i větná stavba: v textu jsou věty jednoduché a souřadná souvětí.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Ceník MHD se mění*“ podává informace částečné. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

V textu převažuje vyjadřování stylově neutrální, méně časté jsou expresivní prvky, které směřují k hodnotící tendenci a oslabují tak neutrální vyznění. Například formulace „*nepůjde však o nějaké drakonické zdražení*“ obsahuje subjektivní hodnocení, které naznačuje autorův postoj ke změně cen.

Článek obsahuje také četné číselné údaje, které jsou vzhledem k tematice textu nezbytné (16 korun, 14 korun, 12 korun, 80 korun, 300 korun).

3.3.4 Článek č. 14

Text je zprávou, podává informace o dni otevřených dveří místního gymnázia, který již proběhl.

Gymnázium otevřelo své dveře veřejnosti

Termín přijímacích zkoušek na střední školy se kvapem blíží, a tak žákům základních škol už nezbývá moc času na to, aby si vybrali, kam budou jejich kroky směřovat.

Ulehčit rozhodování jim mohl poslední lednový den, kdy Gymnázium Velké Meziříčí otevřelo své dveře a ukázalo zájemcům, jak to na gymplu vlastně chodí. Návštěvníci získali skvělý přehled o tom, co vše škola nabízí. Atraktivní byly prezentace především v učebnách biologie a fyziky, ale ani další nezaostávaly. Prostě a krátce, očima toho, kdo má středoškolská studia už dávno za sebou, velkomeziříčské gymnázium je dobrá volba.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 2, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je tvořen dvěma odstavci, první odstavec čtenáře uvádí do tématu, které bude následovat. Ve druhém odstavci se čtenář dozvídá detaily o dni otevřených dveří místního gymnázia. První odstavec je tvořen podřadným souvětím s jednou větou hlavní a třemi větami vedlejšími. Druhý odstavec obsahuje pouze souvětí podřadná.

Príznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující a poněkud nečekaná formulace, když autor do posouzení kvality školy projektuje svou zkušenost. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Gymnázium otevřelo své dveře veřejnosti*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu, má metaforický (personifikující) charakter. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

V textu převažuje neutrální spisovný jazyk obsahující hovorové prvky, např. *kvapem se blíží*, *gympl*, *prostě a krátce*. Autor textu používá hodnotící výrazy, z nichž můžeme vyčíst jeho subjektivní názor, může jimi čtenáře ovlivnit, jako např. *skvělý přehled*, *atraktivní byly prezentace*, *dobrá volba*, *nezbývá moc času*, *ulehčit rozhodování*, *nezaostávaly ani další*. Součástí jsou také obrazná vyjádření, konkrétně personifikace, např. *Gymnázium Velké Meziříčí otevřelo své dveře a ukázalo, jak to na gymplu chodí* (v části „*jak to na gymplu chodí*“ se zároveň jedná i o frazém).

3.3.5 Článek č. 15

Text je oznámením, podává informace o tom, co bude v následujícím roce probíhat v místních částech města.

CO SE BUDE LETOS DÍT V MÍSTNÍCH ČÁSTECH

Město bude letos samozřejmě investovat i v místních částech, kterými jsou Olší nad Oslavou, Mostišť, Hrbov a Svaňov a Lhotky, Dolní Radslavice, Kúsky. Přinášíme přehled těch větších investic v jednotlivých místních částech.

Olší a Mostiště se připravují na budování kanalizace a v Mostištích probíhá rekonstrukce mateřské školy. V Mostištích se mimo to bude letos investovat i do nových parkovacích míst u kulturního domu, do nových kontejnerových stání (Roztrhaná, Horní konec), do prodloužení veřejného osvětlení (Horní konec, K Vodojemu), do opravy mostku u rybníka, do nového topení a nového WC v kulturním domě, do workoutového hřiště a také do projektů chodníků a mostu u kulturního domu.

V Olší nad Oslavou se bude investovat do regenerace zeleně, do optické sítě, do vytápění v kulturním domě, do vánočního osvětlení, a také do oprav místních komunikací.

V Hrbově se chystají na rekonstrukci chodníků u kulturního

domu, na opravu fasády kulturního domu, prodloužení veřejného osvětlení k novým rodinným domkům. Hrbov se také dočká opravy kanalizace či inženýrských sítí v lokalitě Ve Vrchách. Zhotoveno by mělo být i nové posezení u kapličky a opravit by se mělo stávající oplocení a vybudovat nové oplocení na hřišti. V plánu je i dovybavení kulturního domu a také nákup traktúru na sečení.

Ve Lhotkách se chystá stavba opěrné zdi u kulturního domu, zateplení střechy kulturního domu, oprava a údržba veřejného osvětlení, stavba turistického přístřešku či nákup basketbalového koše na multifunkční hřiště. Investovat se bude i do údržby a zakládání zeleně, a to včetně památného Lavického buku u Dolních Radslavic, kde bude proveden arboristický řez a instalována nová infotabule.

V Dolních Radslavicích se dále chystá oprava povrchu kuželny či asfaltování účelových komunikací. V Kúskách se mimo jiné chystá výměna povrchu dětského hřiště nebo přípojka vodovodu a kanalizace do objektu bývalé autobusové zastávky.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 3, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text obsahuje šest odstavců včetně perexu. První, zvýrazněný odstavec, čtenáře uvádí do tématu a obsahuje výčet místních částí. Následuje strukturovaný přehled investic podle jednotlivých místních částí. Text je ukončen informací o poslední investici města do jedné z místních částí.

Z hlediska syntaktického se jedná převážně o souvětí s několika vedlejšími větami, věta jednoduchá se v textu vyskytuje pouze jednou.

Věta „*V Hrbově se chystají na rekonstrukci chodníků u kulturního domu, na opravy fasády kulturního domu, prodloužení veřejného osvětlení k novým rodinným domkům.*“ obsahuje syntaktickou nepřesnost, není užita spojka a, která by jasně vymezila závěr výčtu. Čtenář může očekávat pokračování výčtu a věta působí neukončeně. Vhodnější by bylo spojku a použít, věta by měla následující podobu: „*V Hrbově se chystají na rekonstrukci chodníků u kulturního domu, na opravy fasády kulturního domu a prodloužení veřejného osvětlení k novým rodinným domkům.*“

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex je součástí textu. Titulek „*Co se bude letos dít v místních částech*“ podává jen částečné informace. (Minářová, 2001) Zajímavé je, že v perexu užil autor formulaci s inkluzivním plurálem, zatímco v samotném textu je vyjadřování důsledně neosobní.

Jazykové prostředky:

Jazyk textu je převážně spisovný, neutrální. Autor textu používá hodnotící výrazy, jako např. Město bude letos *samozřejmě* investovat i v místních částech, kterými jsou..., přinášíme přehled *těch větších* investic. V posledním případě je zájmeno *těch* užito nadbytečně a poněkud narušuje stylizaci věty.

Autor používá řadu různých sloves, aby nedocházelo k opakování (se připravují, se bude investovat, se chystají, se také dočká). Slovesa opakující se hned krátce po sobě jsou ve větách: „*Zhotoveno by mělo být i nové posezení u kapličky a opravit by se mělo stávající oplocení...*“, „*V Dolních Radslavicích se dále chystá oprava povrchu kuželný ... V Kúskách se mimo jiné chystá...*“. Zároveň slovesný tvar „*by se mělo*“ vyjadřuje určitou nejistotu. V textu se vyskytují i dvě zdobněliny, tj. *mostek*, *traktůrek*, které jsou užity záměrně (mostek = malý most, traktůrek = malý traktor).

3.3.6 Článek č. 16

Jde o oznámení informující o nadcházející opravě hasičské zbrojnice.

MĚSTO PŘIPRAVUJE OPRAVU HASIČKY

Hasičská zbrojnice už má něco odslouženo a stavba nové se prozatím odsouvá, a to pro nedostatek finančních prostředků ve státním rozpočtu. Starou budovu je proto nutno opravit, aby mohla ještě nějaký ten rok sloužit. Snahou je samozřejmě provádět pouze takové práce, které s pozdějším vybudováním nové stanice HZS a jejím přemístěním nebudou zmařeny.

V první řadě je třeba opravit střechu, kterou zatéká. To znamená položit plechovou střešní krytinu a z části vyměnit i krokve. Probíhat budou také drobnější práce na omítkě, okapech, hromosvodu apod.

Řešit se musí i odvětrání sklepa. Ten je podmáčen a vlhkost vzlíná do provozních prostor, šaten, garáží a dochází tak k praskání stěn vlivem jejich pohybu na podmáčených základech.

Opravou projde i zpevněná plocha na dvoře, která je ve velmi špatném stavu.

Rekonstrukce by měla vyjít na zhruba 5 250 000 korun. Připravuje se projektová žádost o dotaci s termínem odevzdání na MAS Most Vysočiny do 15. března. Když se městu podaří dotaci získat, mohla by pokrýt až 95 procent nákladů.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 4, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text se skládá z pěti krátkých odstavců. První odstavec informuje o aktuálním stavu hasičské zbrojnice, další odstavce pak o konkrétních místech, která budou opravována. Poslední odstavec informuje o konečné

částce a možnosti dotace. Syntakticky se jedná převážně o jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, což je v publicistickém stylu běžné. Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Město připravuje opravu hasičky*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

V titulku je použit univerbizát *hasička*, přičemž v celém textu (včetně titulku) se vyskytují tři různé podoby názvu označovaného objektu: *hasička*, *hasičská zbrojnice a HZS*. Cílem použití tří různých výrazů je pravděpodobně eliminace opakování stejných slov a zachování stylistické rozmanitosti textu. Příspěvatel používá i zkratku *HZS*⁸.

Jazyk textu je spisovný, stylově neutrální. Autor textu používá hodnotící výrazy, jako např. *snahou je samozřejmě provádět, ve velmi špatném stavu, drobnější práce*.

Text obsahuje řadu odborných výrazů nezbytných pro věcnou přesnost např. *střecha, plechová střešní krytina, sklep, garáž, zpevněná plocha, rekonstrukce, dotace*. Dále se v textu objevuje personifikace, například ve výrazech „*hasičská zbrojnice už má něco odslouženo*“, „*aby budova mohla sloužit*“, „*opravou projde i zpevněná plocha*“ nebo „*město připravuje*“.

Text obsahuje také metaforické vyjádření „*hasičská zbrojnice už má něco odslouženo*“, které naznačuje, že budova slouží hasičům již po dlouhou dobu.

V textu se vyskytují také expresivní a hovorové prvky, například spojení „*nějaký ten rok*“, které působí neformálně, či slovo *zmařeny*, jež má expresivní zabarvení a zdůrazňuje negativní důsledky určité situace.

3.3.7 Článek č. 17

Jde o publicistický článek spojující funkci informační a persvazivní.

8 Hasičský záchranný sbor

STEZKY JSOU ZASE O NĚCO POHODLNĚJŠÍ

Na výpravách do přírody v okolí Velkého Meziříčí vás čeká zase pěkný kus opravených cest, tak aby vaše výšlapy za klidem byly pohodlnější a bezpečnější. Naučné stezky, cyklostezky, ale i běžné polní a lesní cesty lákají k procházkám v každou roční dobu.

Tentokrát byla opravena část cest v Balinském údolí, a také cesta v Rakůvkách, která vede k historickému kamennému mostu. Cesty jsou srovnané a zpevněné, a jsou tak vhodné nejen pro pěší, ale i pro cyklisty. Už vás nepřekvapí nepříjemný výmol a ani bahno po letní bouři.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 5, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text se skládá ze dvou krátkých odstavců. První odstavec promlouvá ke čtenářům a uvádí je do tématu (výpravy do přírody). Druhý informuje o stavu stezek a jejich úpravách. Syntakticky se jedná pouze o souvětí s několika vedlejšími větami a jednou větou jednoduchou, což je v publicistickém stylu běžné. Ve větě „*Tentokrát byla opravena část cest v Balinském údolí, a také cesta v Rakůvkách, která vede k historickému kamennému mostu.*“ se vyskytuje typografická chyba, chybí písmeno *u* ve slově *kamenném*. Pravděpodobně se jedná o přehlédnutý překlep.

Príznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Stezky jsou zase o něco pohodlnější*“ podává jen informace částečné. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text je psán spisovným jazykem, stylově neutrálním. Pronikají do něj hodnotící výrazy, např. v titulku „*Stezky jsou zase o něco pohodlnější*“, pěkný kus cest, aby výšlapy byly pohodlnější, bezpečnější, jsou vhodné, nepříjemný výmol.

Výše zmíněná persvazivní funkce se v textu realizuje skrze výrazy typu: *vaše výšlapy za klidem; naučné stezky, cyklostezky, ale i běžné polní cesty lákají*. Zároveň můžeme v též větě pozorovat obrazné vyjádření, konkrétně personifikaci. Personifikace se objevuje také ve větě: „*Už vás nepřekvapí nepříjemný výmol a ani bahno*“.

3.3.8 Článek č. 18

Jde o publicistický článek podávající odborné informace. Obsah textu vypovídá o záměru v budoucnosti.

Křížek na Třebíčské bude mít nový plot

Křížek na Třebíčské ulici (křižovatka s ulicemi Nádražní a Bezručova) stojí už více než dvě stě let. V letošním roce se dočká renovace dřevěného plotu, který je doslova v dezolátním stavu.

Kamenné sloupky zůstanou, zcela nový však bude plaňkový plůtek. Ten bude z modřínového dřeva, které bude bez nátěru, aby přirozeně zestárlo. Hoto vo by mělo být během prázdnin. Na podzim pak křížek obklopí nová květinová výsadba.

Během oprav odborníci provedou i průzkum samotného kříže, protože v místech břevna se objevila prasklina.

Křížek má dlouhou a bohatou historii, již přibližuje Marie Ripperová: „Ve starší literatuře se uvádí, že tento kříž je z roku 1775. Rok pořízení se sice ověřit nedá, ale na mapě 1. vojenského mapování z tehdejší doby je skutečně zaznamenán. Postavila ho rodina Malouškova z Oslavice č. 9 na svém pozemku. Původně se nacházel na samé hranici oslavického katastru. Později se hranice katastru několikrát posouvaly, takže dnes stojí kříž ve Velkém Meziříčí, ačkoli svoje místo neopustil.“

Až k tomuto kříži vyprovázeli v minulosti obyvatelé města svoje syny a dcery,

kteří odcházeli do učení na řemesla nebo do služby do Vídně. Zde se s nimi loučili, ať už odjížděli s formany nebo šlapali pěšky. Později je vyprovázeli k nádraží, když odjížděli vlakem.

Kříž byl opraven v roce 1946 včetně ohrádky. Ohrádka byla několikrát opravována i později, většinou obyvateli okolních domů. Po obou stranách kříže rostly v ohrádce dlouhá léta lípy. Z důvodu špatného stavu musely být počátkem 21. století odstraněny a místo nich byla zasazena jen jedna, netypicky mimo ohrazení.“

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 7, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text je rozdělen do šesti odstavců. První odstavec přibližuje čtenáři, o kterou lokalitu se jedná. V dalších odstavcích už se nachází konkrétní informace o zamýšlených změnách. Od třetího odstavce až po šestý odstavec předávané informace odbočují a přispěvatel se věnuje historii místa skrze přímou řeč místní historičky Marie Ripperové. Jádrem informací se tedy nachází v prvních třech odstavcích. Z roviny syntaktické se v textu střídají věty jednoduché se souvětími o několika větách vedlejších, což je pro publicistický styl zcela přirozené.

Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Křížek na Třebíčské bude mít nový plot*“ je plně obsahově vypovídající, jedná se o zobecňující resumé následujícího textu. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální. Opakovaně se v něm vyskytuje podstatné jméno *křížek* v různých syntaktických konstrukcích (*křížek bude mít, křížek se dočká, křížek stojí*). Zároveň se pro označení stejného objektu používá více variant pojmenování – *kříž, křížek, plot, plůtek* – čímž se autor pravděpodobně vyhýbá nadměrnému opakování slov. Obsahuje i hodnotící výrazy: *zcela nový, dlouhá, bohatá historie* i obrazné vyjádření, konkrétně personifikaci, např. *křížek se dočká*. Text rovněž obsahuje formulaci „*hotovo by mělo být*“, která využívá neurčité vyjádření budoucnosti, což je v publicistice častý jev, když není zcela jasné nebo potvrzené, kdy k události dojde. Podobně vágní je i časové určení „*během prázdnin*“, které neuvádí konkrétní období. Teprve pozdější zmínka o „*podzimu*“ umožňuje v kontextu červencového vydání časopisu předpokládat, že autor měl na mysli letní prázdniny, ačkoli tento jev nevyjádřil explicitně.

3.3.9 Článek č. 19

Jedná se o zprávu: cílem je informovat veřejnost o proběhlé události, tj. výlov rybníka. Na rozdíl od předchozích textů je v něm informační postup spojen s prvky subjektivního popisu – líčení.

Ryby z Netína míří na vánoční stůl

Velký netínský rybník vydal své bohatství. Rybářství rodiny Podstatzky-Lichtenstein v sobotu 9. listopadu jeden z největších rybníků v širém okolí vylovilo. Už od rozbřesku bylo na hrázi rybníka živo. Rybáři chystali vše potřebné, diváci se pomalu shromažďovali u stánků a mrazivé ráno si zpříjemňovali horkými nápoji či rybími dobrotami jako třeba smaženým kaprem s bramborovým salátem.

Velký netínský rybník má téměř 39 hektarů. Za krásné sluneční sobotní dopoledne se podařilo vylovit přes deset tisíc kusů kapra o hmotnosti kolem 3,5 kg, dále několik metráků amura a lína. Z dravců potom štiky, candáty a sumce. Lidé si mohli ryby hned po výlovu zakoupit a zájem byl obrovský. Většina ryb z Netína ovšem zamíří na letošní vánoční stoly.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 12, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text obsahuje tři odstavce. První přibližuje událost a její organizátory, tj. výlov místního rybníka. Druhý odstavec popisuje průběh akce a doprovodný program, poslední pak shrnuje výsledky výlovu a další osud vylovených ryb. Větná stavba je syntakticky různorodá, text obsahuje jak jednoduché věty, tak souvětí s vedlejšími větami.

Príznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými

informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Ryby z Netína míří na vánoční stůl*“ podává jen částečné informace. (Minářová, 2001).

Jazykové prostředky:

V textu se střídají neutrální a expresivně zabarvené výrazy. Objevují se zde i speciální výrazy z oblasti rybářství: *výlov, rybník, rybáři, štiky, candáti, amuři, kapr*), dále poetismy a obrazná pojmenování, konkrétně metafora: *rybník vydal své bohatství*. Přívlasky působící na smysly: *mrazivé ráno, horký nápoj, rybí dobroty*. Dále se v textu vyskytuje personifikace: *rybník vydal, většina ryb zamíří, ryby míří a hodnotící výrazy, např. jeden z největších rybníků, pomalu shromažďovali, ráno si zpřijemňovali, krásné sluneční sobotní dopoledne, obrovský zájem*. Do textu pronikají i hovorové prvky: několik *metráků*, rybí *dobroty* a knižní výrazy: *širé, rozbřesk*.

3.3.10 Článek č. 20

Jde o oznámení informující o vytríděném odpadu a jeho následném zpracování. Zároveň se zde vyskytují prvky zprávy, jelikož v textu nalezneme informace o již proběhlých událostech (návštěva linky místostarostou).

Vytríděný odpad míří do Velké Bíteše

Třídíte odpad? Jestliže ano, tak vámi vytríděný odpad směřuje z Velkého Meziříčí na dotřídovací linku, kterou provozují Technické služby města Velká Bíteš.

Místostarosta Velkého Meziříčí Martin Kaman v srpnu tuto linku navštívil a podrobně se seznámil s provozem. Zajímavého především další osud plastových odpadů. „Plastový odpad je obrovský problém,“ konstatoval Martin Kaman. Ve Velké Bíteši se z něj vytrídí PET lahve a většina ostatního plastu skončí v cementárnách. Používá se totiž jako jeden ze zdrojů pro výrobu alternativního paliva pro cementárny.

„Když plastový obal, třeba od jogurtu a podobně, hodíme do černého kontejneru, je to úplně v pohodě,“ říká Martin Kaman. To potvrzují i odborníci, protože v cementárně nebo ve spalovně je čeká prakticky totožný osud.

Reč také přišla na snahu o zálohování PET lahví. Z hlediska třídění by to byl krok vpřed, protože by se PETky vyčlenily z procesu, který je značně znečištěný. Na druhou stranu PET lahve jsou surovinou, která vylepšuje ekonomiku třídících linek.

Na třídící lince ve Velké Bíteši se zpracovává i papír a také plechovky od nápojů.

A jak to všechno probíhá? Na samotném počátku přiveze svozový vůz materiál posbíraný z kontejnerů po městě. Před konečným dotříděním se jednotlivé komodity skladují na velkých hromadách. Pak odpad míří na samotnou linku, která se neobejde bez ruční práce. Několik pracovníků u běžícího pásu vytahuje každý jiný druh odpadu.

Vytríděný odpad se pak lisuje do balíků a je odvážen k dalšímu zpracování. Třídění má smysl, i když zpracovatelský průmysl je ještě v plenkách.

Převzato z: *Velkomeziříčsko*, č. 9, 2024.

Kompoziční a syntaktické prostředky:

Text se skládá ze šesti odstavců. První odstavec sděluje stěžejní informace, které jsou následně rozvíjeny a doplněny v následujících odstavcích. Text je

složen z vět jednoduchých střídajícími se se souvětími o několika vedlejších větách. Součástí textu jsou i dvě přímé řeči místostarosty. V textu se objevuje syntaktická nepřesnost, ve větě „*Několik pracovníků u běžícího pásu vytahuje každý jiný druh.*“ Matoucí je kombinace slov *každý jiný druh odpadu*. Ve skutečnosti je *každý* doplňkem (závisí na slovese a spojení několik pracovníků), *jiný* je přívlastek shodný ke slovu *druh*. Slovosled „svádí“ k tomu považovat *každý jiný za* postupně rozvíjející přívlastek. Příznačné je lineární řazení faktografických údajů, souvisí s funkcí informační a je typické pro zpravodajské texty. Novými a podstatnými informacemi zpráva začíná, ke konci se objevují už jen informace doplňující. (Minářová, 2011)

Perex není součástí textu. Titulek „*Vytříděný odpad míří do Velké Bíteše*“ dodává jen částečné informace. (Minářová, 2001)

Jazykové prostředky:

Text je psán převážně spisovnou češtinou stylově neutrální. V titulku článku nalezneme obrazné vyjádření, konkrétně personifikaci „*vytříděný odpad míří*“. Podobná personifikace se objevuje i dále v textu: *odpad směřuje*. Text uvádí řečnická otázka „*Třídíte odpad?*“, později se zde vyskytuje další, tj. *a jak to všechno probíhá?* Užity jsou i frazémy, např. *řeč také přišla na, zpracovatelský průmysl je ještě v plenkách* (současně se jedná o personifikace) a metafora *krok vpřed*. Použit je i hodnotící spojení: *třídění má smysl*.

4 Závěr

Cílem diplomové práce bylo analyzovat a následně popsat jazykové, částečně i kompoziční prostředky v textech přispěvatelů regionálního měsíčníku Velkomeziříčsko. Kromě toho se práce snažila zaměřit na individuální stylistické rysy obou autorů a zhodnotit, do jaké míry jsou si jejich styly podobné a v čem se naopak odlišují. Data pro výzkum byla získána z online archivu tohoto periodika, konkrétně z jeho čísel vydaných v roce 2024. Analyzovány byly vybrané texty ze sekce *Zprávy*, přičemž důraz byl kladen na jazykové a částečně i kompoziční prostředky. Na základě provedené analýzy lze konstatovat následující:

Kompozice T.M.

Pro kompozici je typické lineární řazení faktografických údajů, autorka v textu začíná stěžejní informací, jež je dále rozvedena nebo doplněna o podrobnější informace. Tento kompoziční postup je u zpravodajských textů zcela přirozený. Jelikož byly analýze podrobeny texty ze sekce „Zprávy“, není příliš překvapivé, že vyskytující se útvary byly převážně zpráva a oznámení. U čtyřech textů (text č. 1, text č. 3, text č. 5 a text č. 7) se útvary prolínaly. Rozsah analyzovaných textů se pohybuje mezi třemi a šesti odstavci.

Převažuje slohový postup informační, pouze v jednom případě (text č. 10) se objevil informační postup spolu s prvky subjektivního popisu – líčení, což ho odlišovalo od ostatních textů. Syntakticky autorka pracuje převážně s jednoduchými větami a souvětími souřadnými, převážně pak se souvětími s několika vedlejšími větami. Autorka využívá přímé řeči v devíti z deseti analyzovaných textů, zpravidla se v každém vyskytuje jednou, v jednom případě však dokonce třikrát, což vede ke zkrácení doplňujících informací od samotné autorky (méně prostoru pro její vyjádření). Perex, tj. zvýrazněný první odstavec, obsahují tři z deseti analyzovaných textů. V jednom případě je navíc atypicky umístěn hned vedle titulku.

Kompozice M.P.

Texty přispěvatele M. P. se stejně jako u T.M. drží klasického zpravodajského schématu. Úvodní odstavec obsahuje stěžejní informaci a další odstavce ji dále rozvíjejí a doplňují detaily. Opět se objevují útvary zpráva a oznámení, přičemž četností převažuje oznámení. Rozsah analyzovaných textů se pohybuje mezi dvěma a šesti odstavci. Časté je

lineární řazení faktografických údajů, což souvisí s informační funkcí a je typické pro publicistický styl.

Stejně jako u T. M. převládá slohový postup informační, výjimku tvoří text č. 17, ve kterém se uplatňuje také funkce persvazivní. V jednom případě, obdobně jako u T.M., se informační postup kombinuje s prvky subjektivního popisu (líčení). Z větné stavby autor volí převážně jednoduché věty a souvětí s několika vedlejšími větami, přičemž převládají souvětí podřadná. Přímá řeč se vyskytuje pouze ve dvou analyzovaných textech z deseti. Perex nebývá součástí většiny textů, objevuje se pouze jednou. Drobné syntaktické nepřesnosti se u obou příspěvatelů objevují pouze v malé míře. Z hlediska celkové kompozice lze texty považovat za standardní příklady regionální zpravodajské publicistiky, jež plní především informativní funkci a drží se konvencí zpravodajského žánru.

Jazykové prostředky T.M.

Texty příspěvatelky T. M. se vyznačují převážně spisovným jazykem a stylovou neutralitou. V textech se také přirozeně objevuje lexikum z různých odborných oblastí, což se očekává vzhledem ke zvoleným tématům: např. školství (článek č. 3), stavebnictví (články č. 3, 5, 6 a 7), výrazy z oblasti dopravy (článek č. 6), veřejné správy (článek č. 7), jazykové prostředky administrativního stylu (článek č. 1 a 3), odborné výrazy související s tématem povodní (článek č. 8) a činností firmy (článek č. 9).

Dále se v textech objevují aktualizací jazykové prostředky, často ve formě frazémů. Například v článku č. 1 (*Měřín si posvítl*), v článku č. 2 (*o krok blíž*) a v článku č. 7 (*o krůček blíž*). Lze tedy pozorovat, že autorka některé frazeologické obraty využívá opakovaně, čímž přispívá k vytváření vlastního stylu.

Časté jsou hodnotící výrazy, v nichž se odráží autorčin subjektivní názor či postoj, např. článek č.1 (*měření se osvědčilo*), článek č. 2 (*vytoužená hala*), článek č. 4 (*lidé se bavili a užívali si*), článek č. 5 (*děti se mají na co těšit, zdárně pokračují*), článek č. 8 (*těžký víkend, víkend proběhl klidně*). Výskyt těchto hodnotících výrazů dokládá, že ve zpravodajských žánrech, které by měly být primárně stylově neutrální a informativní, dochází k promítání osobního postoje příspěvatelů.

V textech se dále objevují zkratky, u nichž autorka pravděpodobně předpokládá, že jim čtenář porozumí i bez dodatečného vysvětlení. Jde např. o zkratky jako *ORP*, *D1* či *SDH*, které nejsou v textu nijak blíže specifikovány. Naproti tomu význam zkratky *ŘSD* lze snadno odvodit z kontextu, jelikož se později vyskytuje v nezkrácené podobě.

Za pozornost rovněž stojí přítomnost hovorových výrazů, které dodávají textům neformální charakter. Např. v článku č. 3 (*práce naplno rozjela*), v článku č. 5 (*obhlédli, pochůzka*), v článku č. 6 (*kruháč*) a v článku č. 8 (*průmyslovka*). Dalším příznakovým jevem jsou obrazná vyjádření, nejčastěji personifikace (*asistovali andělé, atmosféra vlétla*) a užití expresivních výrazů (*taškařice, vytoužené*).

Jazykové prostředky M.P.

Stejně jako u textů T.M. i v textech M.P. převažuje spisovný jazyk stylově neutrální.

Řada textů obsahuje lexikum z různých odborných oblastí, podobně jako u T.M., např. veřejná správa (článek č. 1), stavebnictví (články č. 2 a 6) a speciální výrazy z oblasti rybářství (článek č. 9).

V menší míře než u T.M. se v textech objevují aktualizací jazykové prostředky ve formě frazémů, např. v článku č. 20 (*průmysl je ještě v plenkách*).

Oba přispěvatelé užívají hodnotící výrazy, skrze něž se odráží jejich subjektivní názor či postoj, např. článek č.3 (*nejedná se o drakonické zdražení*), článek č. 4 (*atraktivní byly, skvělý přehled*), článek č. 5 (*město bude letos samozřejmě*), článek č.6 (*snahou je samozřejmě provádět*), článek č. 7 (*jsou vhodné, bezpečnější, nepříjemný výmol*), článek č.8 (*dlouhá, bohatá historie*), článek č. 9 (*obrovský zájem*), článek č. 10 (*třídění má smysl*). Jedná se o expresivní jazykové prostředky směřující k hodnotící tendenci, které oslabují neutrální vyznění textu. Výskyt těchto výrazů dokládá, že i ve zpravodajských žánrech, jež by měly být primárně stylově neutrální a informativní, se může projevat subjektivní postoj přispěvatelů. U přispěvatele M. P. je jejich výskyt zaznamenán ve větší míře. Výraz s hodnotící tendencí *samozřejmě* užívá M.P. opakovaně, čímž přispívá k vytváření vlastního stylu.

Na rozdíl od textů přispěvatelky T.M. se v textech M.P. vyskytuje pouze jedna zkratka, tj. HZS, která lze z kontextu odvodit.

V textech M. P. byl jazykový prostředek v podobě řečnické otázky zaznamenán ve dvou případech, zatímco přispěvatelka T. M. tento prostředek ve svých textech neuplatňuje.

Hovorové výrazy jsou zastoupeny v textech obou přispěvatelů v podobné četnosti. Např. v článku č. (*na Mikuláše*), v článku č. 2 a 6 (*zimák, hasička*), v článku č. 4 (*kvapem se blíží, gympl, prostě a krátce*), v článku č. 9 (*rybí dobroty*).

Dalším příznakovým jevem jsou obrazná vyjádření, nejčastěji personifikace (*gymnázium otevřelo své dveře a ukázalo, aby budova mohla sloužit, křížek se dočká, odpad míří*), ale i metafora (*zbrojnice už má něco odslouženo, rybník vydal své bohatství*) a užití expresivních výrazů: článek č. 6 (*zmařeny*).

V textech M.P. jsou přítomny knižní výrazy, a to v článku č. 19 (*širé, rozbřesk*), které plní v publicistickém textu funkci prostředků stylově aktivních. U přispěvatelky T.M. nebyl výskyt knižních výrazů zaznamenán.

Výše zmíněné výsledky diplomové práce mohou přispět pro potřeby jiných prací, které se budou chtít zaměřit na analýzu jazykových a kompozičních prostředků v regionálním tisku.

Použité zdroje

Tištěné zdroje:

ČECHOVÁ, Marie a , 2011. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., upravené a rozšířené vydání. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství. ISBN:9788072354139.

ČECHOVÁ, Marie, 1997. *Stylistika současné češtiny*. Jazykověda. Praha: ISV. ISBN 80-85866-21-8.

Chloupek, J., Čechová, M., Krčmová, M., & Minářová, E. (1991). *Stylistika češtiny*. Učebnice pro vysoké školy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

HOFFMANNOVÁ, Jana; HOMOLÁČ, Jiří; CHVALOVSKÁ, Eliška; JÍLKOVÁ, Lucie; KADERKA, Petr et al., 2016. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Lingvistika. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2566-1.

HORKÁ, Ivana, 2009. Jak se zrodilo Velkomeziříčsko. *Velkomeziříčsko*. Roč. XX., č. 11, s. 5.

HORKÁ, Ivana, 2009. Velkomeziříčsko oslavuje - vychází už 90 let!. *Velkomeziříčsko*. Roč. XX., č. 10, s. 5.

MINÁŘOVÁ, Eva, 2009. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4973-4. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/201001/contents/nkc20092025583_1.pdf.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Žurnalistika a komunikace. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2979-4. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:d7f581f0-e1a3-11e8-a5a4-005056827e52>.

MINÁŘOVÁ, Eva, 2001. Začátek a konec zpráv v regionálním tisku. In: *Konec a začátek v jazyce a literatuře*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, s. 45-48. ISBN 80-7044-370-7.

Poláková, N. (2023). *Současný mluvený jazyk ve Velkém Meziříčí a okolí* (Bakalářská práce). Brno.

POUŽITÉ ZDROJE

SRPOVÁ, Hana, 1998. *K aktualizaci a automatizaci v současné psané publicistice*. Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 80-7042-490-7. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:d15f2950-f14c-11e3-a2c6-005056827e51>.

VELKOMEZIŘÍČSKO, 2019. *O Velkomeziříčsku*. Online. 1.4.2019. Dostupné z: <https://www.velkomeziricsko.cz/o-velkomeziricsku>. [cit. 2025-04-01].

Elektronické zdroje

Článek č. 1: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 7 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/07/07_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 2: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 7 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/07/07_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 3: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 3 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/03/03_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 4: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXIV, č. 1 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/01/01_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 5: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXIV, č. 6 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/06/06_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 6: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 8 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/08/08_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 7: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 10 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/10/10_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 8: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 10 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/10/10_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 9: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 11 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/11/11_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 10: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 12 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/12/12_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 11: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXIV, č. 1 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/01/01_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 12: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 11 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/11/11_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 13: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 11 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/11/11_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 14: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 2 [cit. 2025-3-10].

Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/02/02_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

POUŽITÉ ZDROJE

Článek č. 15: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 3 [cit. 2025-3-10].
Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/03/03_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 16: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV., č. 4 [cit. 2025-3-10]. Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/4/04_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 17: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV., č. 5 [cit. 2025-3-10].
Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/4/05_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 18: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 7 [cit. 2025-3-10].
Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/07/07_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 19: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 12 [cit. 2025-3-10].
Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/12/12_2024_Velkomeziricsko_web.pdf

Článek č. 20: Velkomeziříčsko [online], 2024, roč. XXXV, č. 9 [cit. 2025-3-10].
Dostupné z: https://www.velkomeziricsko.cz/images/stories/2024/09/09_2024_Velkomeziricsko_web.pdf